

At: Cadeirydd ac Aelodau'r Pwyllgor
Safonau

Dyddiad: 30 Mawrth 2023

Rhif Union: 01824 712589

e-bost: democrataidd@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Aelod o'r Pwyllgor,

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **PWYLLGOR SAFONAU, DYDD IAU, 6 EBRILL 2023** am **10.00 am** yn **SIAMBR Y CYNGOR, NEUADD Y SIR, RHUTHUN A THRWY GYNHADLEDD FIDEO**.

**SYLWER Y BYDD SESIWN HYFFORDDI FER I BOB AELOD O'R PWYLLGOR
SAFONAU YN SYTH AR ÔL Y CYFARFOD**

Yn gywir iawn

G Williams
Swyddog Monitro

AGENDA

RHAN 1: ESTYNNIR GWAHODDIAD I'R WASG A'R CYHOEDD FOD YN BRESENNOL YN Y RHAN HON Y CYFARFOD

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGANIADAU O FUDDIANT (Tudalennau 5 - 6)

Dylai'r Aelodau ddatgan unrhyw gysylltiad personol neu gysylltiad sy'n rhagfamu mewn unrhyw fater a nodwyd l'w ystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYD FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Hysbysiad o eitemau y dylid, ym mam y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel materion brys yn unol ag Adran 100B (4) Deddf Llywodraeth Leol, 1972.

4 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF (Tudalennau 7 - 16)

Derbyn cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 22 Rhagfyr 2022 (copi ynghlwm).

5 OMBWDSMON Y GWASANAETHAU CYHOEDDUS - 'EIN CANFYDDIADAU' (Tudalennau 17 - 26)

I ystyried adroddiad gan y Swyddog Monitro (copi wedi'i amgáu) ar y dudalen 'Ein Canfyddiadau' sydd wedi'i gyhoeddi ar wefan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

6 PRESENOLDEB MEWN CYFARFODYDD

Nodi presenoldeb aelodau'r Pwyllgor Safonau yn y Cyngor Sir, Tref a Chymuned, a derbyn eu hadroddiadau.

7 CEISIADAU AM OLLYNGIAD

I ystyried unrhyw geisiadau dosbarthu a dderbyniwyd gan Gyngorau Tref/Dinas/Cymuned neu ar lefel y sir.

8 ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU (Tudalennau 27 - 34)

Ystyried adroddiad gan Bennaeth Dros Dro y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd (copi ynghlwm), gan geisio barn y Pwyllgor ar Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau, cyn ei gyflwyno i'r Cyngor llawn.

9 DIWEDDARIAD FFORWM SAFONAU CENEDLAETHOL (Tudalennau 35 - 40)

Derbyn diweddariad ar lafar gan y Cadeirydd wedi iddo fynychu'r Fforwm Safonau Cenedlaethol ar 27 Ionawr 2023 (nodiadau ynghlwm).

10 YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU AR ADOLYGIAD PENN (Tudalennau 41 - 98)

Derbyn adroddiad (copi ynghlwm) a chyflwyniad gan y Swyddog Monitro yn unol â'r papur ymgynghori ar adolygu'r Fframwaith Moesegol.

11 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL Y PWYLLGOR SAFONAU (Tudalennau 99 - 100)

Ystyried Rhaglen Gwaith I'r Dyfodol y Pwyllgor Safonau (copi ynghlwm).

12 DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF

Trefnwyd cyfarfod nesaf y Pwyllgor Safonau ar gyfer 10.00am ddydd Gwener 16 Mehefin 2023.

RHAN 2: EITEM GYFRINACHOL

Argymhellir, yn unol ag Adran 100A (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, y dylid gwahardd y Wasg a'r Cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod trafod y mater canlynol oherwydd y tebygolrwydd y caiff gwybodaeth eithriedig (fel y diffinnir ym Mharagraffau 12 ac 13 Rhan 4 o Atodlen 12A y Ddeddf), ei datgelu.

13 COD YMDDYGIAD - RHAN 3 DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000
(Tudalennau 101 - 106)

Ystyried adroddiad cyfrinachol gan y Swyddog Monitro (copi ynghlwm) sy'n rhoi trosolwg o gwynion a waned yn erbyn aelodau i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

AEOLODAETH

Aelodau Annibynnol:

Julia Hughes (Cadeirydd), Anne Mellor (Is-Gadeirydd), Peter Lamb a/ac Samuel Jones

Aelod Cyngor Tref / Cymuned
Councillor Gordon Hughes

Cynghorwyr Sir
Y Cynghorydd Bobby Feeley
Y Cynghorydd Hugh Carson Irving

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

Cod Ymddygiad Aelodau

DATGELU A CHOFRESTRU BUDDIANNAU

Rwyf i,
(enw)

*Aelod /Aelod cyfetholedig o
(*dileuer un)

Cyngor Sir Ddinbych

YN CADARNHAU fy mod wedi datgan buddiant ***personol / personol a sy'n rhagfarnu** nas datgelwyd eisoes yn ôl darpariaeth Rhan III cod ymddygiad y Cyngor Sir i Aelodau am y canlynol:-
(*dileuer un)

Dyddiad Datgelu:

Pwyllgor (nodwch):

Agenda eitem

Pwnc:

Natur y Buddiant:

(Gweler y nodyn isod)*

Llofnod

Dyddiad

Noder: Rhowch ddigon o fanylion os gwelwch yn dda, e.e. 'Fi yw perchennog y tir sy'n gyfagos i'r cais ar gyfer caniatâd cynllunio a wnaed gan Mr Jones', neu 'Mae fy ngŵr / ngwraig yn un o weithwyr y cwmni sydd wedi gwneud cais am gymorth ariannol'.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor, Neuadd y Sir, Rhuthun a thrwy gynhadledd fideo, Dydd Gwener, 2 Rhagfyr 2022 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Julia Hughes (Cadeirydd), Anne Mellor (Is-Gadeirydd), Peter Lamb a Sam Jones ynghyd â'r Cynghorwyr Gordon Hughes, Bobby Feeley a Hugh Irving

Sylwedydd - Cynghorydd Andrea Tomlin

HEFYD YN BRESENNOL

Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro - Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd / Dirprwy Swyddog Monitro (LJ) a Gweinyddwyr Pwyllgorau (SJ a KJ [gweinyddwr Zoom])

1 YMDDIHEURIADAU

Dim ymddiheuriadau.

Clywodd yr aelodau bod y Swyddog Monitro, Gary Williams wedi bwriadu dod i'r cyfarfod ond bod ganddo ymgysylltiad arall. Roedd y Dirprwy Swyddog Monitro Lisa Jones yn bresennol yn ei absenoldeb.

2 DATGANIADAU O FUDDIANT

Ni chodwyd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb yn yr eitem agenda hon.

Cododd y Cynghorydd Gorgon Hughes ddiddordeb personol parthed eitem agenda 14 gan ei fod yn aelod o Gyngor Tref Corwen. Cododd y Cynghorydd Hughes ei ddatganiad yn ystod y drafodaeth Rhan 2.

3 MATERION BRYN FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Ni chodwyd eitemau brys.

4 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF

Cyflwynwyd cofnodion y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 28 Hydref 2022.

Cywirdeb – Doedd dim materion o gywirdeb wedi eu codi.

Materion yn codi –

Tudalen 11 – Adroddiad Blynyddol y Cadeirydd - Ymddiheurodd y Cadeirydd gan mai ei dealltwriaeth hi oedd nad oedd yr adroddiad drafft wedi ei roi i'r Is-gadeirydd

am sylwadau. Cadarnhaodd y Cadeirydd ei bod wedi cymeradwyo'r adroddiad ynghyd â'r dirprwy Swyddog Monitro.
Tudalen 13 – Dyddiad y cyfarfod nesaf – Cadarnhaodd y Cadeirydd bod sesiwn hyfforddiant wedi'i threfnu ar ôl y cyfarfod.

PENDERFYNWYD, yn amodol ar yr uchod, fod cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 28 Hydref 2022 yn cael eu derbyn a'u cymeradwyo fel cofnod cywir.

5 OMBWDSMON Y GWASANAETHAU CYHOEDDUS - 'EIN CANFYDDIADAU'

Y Dirprwy Swyddog Monitro (DSM), aelodau tywys drwy'r adroddiad (a gylchredwyd yn flaenorol).

Eglurwyd i'r aelodau fod yr adroddiad yn adroddiad rheolaidd a gyflwynwyd i'r pwyllgor, cyn hynny cafodd ei enwi'n Llyfr Achos y Cod Ymddygiad.

Roedd yr adroddiad yn amlinellu'r gwaith o gasglu casgliadau o ran ymchwiliadau. Clywodd yr aelodau fod y DSM wedi tynnu'r manylion o'r wefan er mwyn cyfeirio atynt. Roedd yn rhoi golwg i'r aelodau o'r hyn oedd yn digwydd yn genedlaethol a'r dull a fabwysiadwyd ar gyfer yr achosion hynny.

Roedd yn offeryn defnyddiol a rhoddodd enghreifftiau o sancsiynau eraill a osodwyd gan Bwyllgorau Safonau eraill.

Cafodd ei amlygu yn yr adroddiad ers mis Gorffennaf 2022 roedd saith mater wedi'u hadolygu. Roedd manylion pob un wedi'u cynnwys yn y papurau gan gynnwys canlyniad pob ymchwiliad.

Roedd dadansoddiad o'r saith ymchwiliad fel a ganlyn:

Cywirdeb 1
Cydraddoldeb a pharch 3
Dyletswydd i gynnal y gyfraith 2
Atebolrwydd a Bod yn Agored 1

Cafodd y canlyniadau eu categorio fel a ganlyn:

Ymchwiliad wedi dod i ben 1
Dim angen gweithredu 5
Cyfeirio at Bwyllgor Safonau 1
Cyfeirio panel dyfarnu Cymru 0

Pwysleisiodd y DSM nad oedd unrhyw un o'r cwynion a dderbyniwyd wedi bod yn ymwneud â chynghorydd yn Sir Ddinbych.

Rhoddwyd manylion pellach i aelodau o gŵyn ynghylch dyletswydd i gynnal y gyfraith yng Nghyngor Tref Llanymddyfri a oedd wedi cael ei gyfeirio at Bwyllgor Safonau'r Cyngor. Roedd yr aelod dan sylw wedi ei gael yn euog o yfed a gyrru. Roedd yr Ombwdsmon yn ystyried os oedd angen ymchwiliad pellach er budd y cyhoedd. Barnwyd ei bod yn briodol ymchwilio ac fe'i cyfeiriwyd at y pwyllgor Safonau ar gyfer gwrandawriad o'r gŵyn. Penderfynodd y pwyllgor Safonau atal y Cynghorydd am 2 fis ac roedd yn ofynnol i'r Cynghorydd fynychu hyfforddiant cod ymddygiad o fewn 6 mis.

Cyflwynwyd hefyd fanylion pellach i'r aelodau am y gŵyn a dderbyniwyd mewn perthynas â Chyngor Cymuned Llanigon. Roedd yr Ombwdsmon wedi derbyn cwyn am dorri'r Cod Ymddygiad, gyda rhestr fanwl o'r honiadau yn cael eu cyflwyno. Nid oedd y cynghorydd dan sylw wedi cael ei ailethol yn etholiadau Mai 2022, roedd y dystiolaeth yn anghyson felly doedd yr ombwdsmon ddim o'r farn ei fod o fudd i'r cyhoedd i gymryd safbwynt pellach.

Nododd yr aelodau y cysylltiad cryf â'r prawf budd cyhoeddus a sut y chwaraeodd budd y cyhoedd ran helaeth o'r penderfyniad i fwrw ymlaen gydag ymchwiliad ac ymholiadau'r sefyllfa pan oedd ymddygiad ailadroddus. Dywedodd y DSM y byddai'n annhebygol i'r Ombwdsmon edrych yn ôl 4 neu 5 mlynedd pe bai'r cynghorydd yn cael ei ailethol yn yr etholiadau nesaf ond cafodd cofnod ei gadw gan yr ombwdsmon cwynion i fonitro unrhyw batrymau. Y wybodaeth ar-lein oedd yr unig wybodaeth a ddarparwyd.

Roedd y gŵyn gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn enghraifft o swyddog oedd yn cwyno yn erbyn Cynghorydd Sir ac ni chafodd camau eu cymryd.

Diolchodd y Cadeirydd i'r DSM am yr adroddiad manwl a chynhwysfawr.

PENDERFYNWYD bod y pwyllgor Safonau yn nodi cynnwys yr adroddiad.

6 PRESENOLDEB MEWN CYFARFODYDD

Dywedodd y Cadeirydd wrth y pwyllgor ei bod wedi bod mewn cyfarfod o Gyngor Tref Dinbych. Roedd y cyfarfod wedi cael ei gynnal o bell drwy Zoom ar 23 Tachwedd 2022. Yn bresennol roedd 10 aelod a'r clerch.

Yn y cyfarfod gofynnwyd am ddatganiadau o ddiddordeb, gydag aelod yn datgan diddordeb personol. Dywedodd y clerch ei bod wedi derbyn rhybudd o'r diddordeb cyn y cyfarfod ac roedd o ddiddordeb personol yn unig. Ni wnaeth y cynghorydd gymryd rhan yn y drafodaeth ar gyfer yr eitem ond fe gymerodd ran yn y bleidlais.

Tynnodd y Cadeirydd sylw'r Aelodau at nifer o gynghorwyr newydd wedi ymddiswyddo o Gyngor Tref Dinbych yn ddiweddar, gan gynnwys un yn ystod y cyfarfod roedd hi wedi ei fynychu.

Roedd y cyfarfod wedi dechrau'n dda, gyda'r clerch yn cefnogi'r Gadair yn dda ac yn sicrhau bod yr achos cywir yn cael ei ddilyn.

Ymunodd un aelod â'r cyfarfod drwy'r ffôn ac ni ofynnwyd iddynt am ei farn na'i gyfraniad drwy gydol y cyfarfod. Nodwyd fodd bynnag gan y Pwyllgor nad yw cadeirio cyfarfod hybrid bob amser yn hawdd a phwysleisiodd y Cadeirydd bwysigrwydd aelodau'r pwyllgor yn cael sgriniau ymlaen drwy gydol y cyfarfod os yn bosib.

Nododd y Cadeirydd fod rhai cyfnewidiadau yn ystod y cyfarfod a gafodd eu gwresogi, na fyddai arsylwr wedi deall y rhesymau dros y gyfnewidfa wresog.

Roedd aelodau newydd y Cyngor Tref wedi gofyn am wybodaeth ychwanegol drwy e-bost a oedd ymateb i ba ymateb oedd nad yw busnes yn cael ei gynnal drwy e-bost. Dywedodd y DMO y gallai Cynghorwyr dderbyn gwybodaeth briodol neu gefndir drwy e-bost ar yr amod nad oedd penderfyniad gwirioneddol yn cael ei wneud.

Cafodd y Pwyllgor wybod bod hyfforddiant ar gyfer y Cyngor Tref yn cael ei drefnu yn ychwanegol at yr hyfforddiant a'r ymsefydlu sy'n cael ei ddarparu gan y Clerc.

PENDERFYNWYD bod aelodau'n nodi'r adborth o bresenoldeb mewn cyfarfodydd.

7 CEISIADAU AM OLLYNGIAD

Gofynnodd y Cadeirydd i'r Dirprwy Swyddog Monitro (DSM) roi'r rhesymeg i'r pwyllgor pam y dylid gwneud ceisiadau dosbarthu.

Dywedodd y DSM wrth aelodau pan ddatganir diddordeb answyddogol gan aelod ond maent am gymryd rhan yn y ddadl a phleidleisio, mae'n bosibl i'r aelod hwnnw wneud cais i'r Pwyllgor Safonau am ollyngiad i gymryd rhan, yn amodol ar gyfyngiadau cyfreithiol. Mae gan y Pwyllgor bwerau i atodi telerau ac amodau, terfynau ac amserlenni yn ôl eu disgrisiwn.

Clywodd yr aelodau bod nodyn atgoffa blynyddol wedi ei anfon at holl glerciaid y Cyngor Dinas, Tref a Chymuned i'w hatgoffa o'r broses ollyngiadau.

Cynigiodd y Cadeirydd ein hatgoffa at glerc, gan roi trosolwg o'r broses a phwrpas y weithdrefn.

Nododd yr aelodau na dderbyniwyd unrhyw ollyngiadau ac fe gadarnhawyd bod hynny wedi'i gynnwys yn yr adroddiad blynyddol oedd i'w gyflwyno yng nghyfarfod nesaf Cyngor Sir Ddinbych.

Pwysleisiwyd bod y broses dosbarthu yn rhan o hyfforddiant y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau. Roedd y broses i ofyn am ollyngiad yn syml a gellir ei gyflwyno drwy lythyr.

PENDERFYNWYD bod aelodau wedi nodi'r diweddariad Cais Dosbarthu geiriol.

8 DIWEDDARIAD AR HYFFORDDI AELODAU

Atgoffodd y Cadeirydd aelodau fod hyfforddiant Cod Ymddygiad yn cael ei gynnig i'r holl gynghorwyr newydd a chynghorwyr presennol ym mhob tymor o'r cyngor.

Yn ôl y Dirprwy Swyddog Monitro mae hyfforddiant y pwyllgor wedi cael ei ddanfoni i Gyngor Tref Dinbych y noson flaenorol. Byddai dyddiadau pellach ar gyfer hyfforddiant yn cael eu cynnig yn y Flwyddyn Newydd wedi i'r trefniadau angenrheidiol gael eu cadarnhau.

Y gobaith oedd y byddai'r hyfforddiant wyneb yn wyneb yn cael ei gynnal yng Ngogledd, canolbarth a De'r Sir.

Nododd yr aelodau fod hyfforddiant y Cod Ymddygiad oedd wedi ei drefnu ar gyfer 20 Rhagfyr yn cael ei gynnal. Croesawodd y Dirprwy Swyddog Monitro aelodau i fynychu os oedden nhw'n dymuno. Roedd sesiynau hyfforddi blaenorol lle'r oedd aelodau'r Pwyllgor Safonau wedi bod yn bresennol wedi bod yn ddefnyddiol iawn.

Nodwyd nad oedd 14 o Gynghorwyr Sir hyd yma wedi mynychu hyfforddiant Cod Ymddygiad. Pwysleisiodd yr aelodau bwysigrwydd yr hyfforddiant a'r gofyniad i'r holl aelodau fynychu. Cadarnhaodd y Dirprwy Swyddog Monitro y byddai'n anfon e-bost at aelodau gyda'ch atgoffa i fynychu'r hyfforddiant pan gaiff ei gynnig.

Awgrymodd y Cynghorydd Gordon Hughes y dylid anfon e-bost at arweinwyr grwpiau i annog aelodau i fynychu os nad ydynt yn gwneud hynny, o ystyried gofynion newydd arweinwyr grŵp. Diolchodd y Dirprwy Swyddog Monitro i'r Cynghorydd Hughes am ei awgrym gan gytuno y gallai hynny gael ei gwblhau.

Roedd pob aelod yn gytûn i'r Dirprwy Swyddog Monitro gyhoeddi nodyn atgoffa e-bost at Gynghorwyr Sir gyda'ch atgoffa i fynychu'r hyfforddiant Cod Ymddygiad, gan gynnwys y cyfeiriad at bwyllgor Safonau yn ymwybodol o'r aelodau hynny yr oedd gofyn iddynt fod yn bresennol. Cytunodd yr aelodau hefyd i ohebiaeth gael ei rhoi i arweinwyr grwpiau, iddyn nhw sicrhau bod eu haelodau'n mynychu.

Gofynnodd yr aelodau hefyd i ddyddiadau hyfforddiant arfaethedig ar gyfer aelodau Dinas, Tref a Chymuned gael eu dosbarthu.

PENDERFYNWYD bod aelodau'r Pwyllgor Safonau yn nodi'r diweddariad Hyfforddiant Aelodau ar lafar.

9 CYSWLLT MOESGOL A DYLETSWYDD ARWEINWYR GRWPYAU

Arweiniodd y Dirprwy Swyddog Monitro aelodau drwy'r adroddiad (a gylchredwyd yn flaenorol) a oedd yn rhoi manylion am y dyletswyddau newydd a roddir ar arweinwyr grwpiau i hyrwyddo ymddygiad ethnig da.

Nid oedd y canllawiau statudol a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas â'r canllawiau i arweinwyr Grŵp wedi'u cwblhau'n ffurfiol eto. Roedd y canllawiau drafft ar gael i bawb eu gweld ar wefan Llywodraeth Cymru.

Cafodd yr aelodau eu tywys drwy'r canllawiau drafft oedd yn cynnwys enghreifftiau o sut y gallai Arweinwyr Grŵp gyflawni eu dyletswydd, manwl yn yr adroddiad, gyda'r Pwyllgor Safonau yn cael y cyfrifoldeb i ofyn am bresenoldeb Arweinwyr Grŵp mewn cyfarfod Pwyllgor Safonau i drafod unrhyw faterion neu bryderon.

Mae hefyd yn argymhell y dylai'r Pwyllgor Safonau drefnu i hyfforddi Arweinwyr y Grŵp ar y ddyletswydd yn flynyddol. Felly, cynigiwyd cyfarfod gydag Arweinwyr Grŵp i adolygu ymddygiad ar ffurf 'Grŵp Cyswllt Moesgol' yn cael ei sefydlu. Awgrymwyd y byddai'r grŵp yn cyfarfod yn rheolaidd ac y gallai gynnwys aelodau o'r Pwyllgor Safonau.

Clywodd yr aelodau fod y canllawiau drafft hefyd yn cyfeirio at yr angen i arweinwyr grwpiau wneud adroddiadau i'r Pwyllgor Safonau ar eu cynnydd o ran cyflawni eu

dyletswydd. Byddai'r Pwyllgor Safonau yn gallu trafod yr adroddiadau hyn gydag arweinwyr grwpiau a'u defnyddio fel sail i adroddiad blynyddol y Pwyllgor i'r Cyngor ynglŷn â'r ffordd mae arweinwyr grŵp yn cyflawni'r ddyletswydd honno.

Wedi'i gynnwys yn y pecyn roedd templed y gellid ei fabwysiadu i Arweinwyr Grŵp ei gwblhau er mwyn i aelodau'r Pwyllgor Safonau adolygu.

Cynigiwyd bod y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd yn bresennol gyda'r Swyddog Monitro yn y cyfarfod Arweinwyr Grŵp nesaf i drafod y newidiadau ac yn pwysleisio pwysigrwydd rôl pob Arweinydd Grŵp.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Dirprwy Swyddog Monitro am yr adroddiad manwl. Atgoffodd aelodau ofyniad rheoleiddio'r Pwyllgor Safonau i adrodd ar rôl Arweinwyr y Grŵp. Yn ei barn hi, roedd y templed ynghlwm yn nodi adroddiad clir a thryloyw i Arweinwyr Grŵp ei gwblhau. Roedd yn ffordd glir a thryloyw i Arweinwyr Grŵp fanylu ar wybodaeth. Awgrymodd y dylid rhannu'r templed gydag Arweinwyr y Grŵp am sylwadau neu awgrymodd welliannau i'w defnyddio wrth symud ymlaen.

Awgrymodd yr aelodau y gallai sesiwn hyfforddi ar 'Brotocol Datrys Lleol' gael ei hychwanegu fel maes i'r Pwyllgor Safonau ailedrych eto. Nododd y Dirprwy Swyddog Monitro yr awgrym a chytunodd i ychwanegu at y meysydd hyfforddiant a awgrymir.

Roedd yr aelodau'n teimlo ei bod hi'n bwysig sicrhau bod Arweinwyr Grŵp yn ymwybodol o'r hyn oedd ei angen ganddyn nhw ac awgrymodd ei fod yn cael ei bwysleisio naill ai mewn cyfarfod Pwyllgor Safonau neu mewn cyfarfod Cyswllt Moesegol.

Dywedodd y Cadeirydd wrth y pwyllgor fod y Grŵp Cyswllt Ethnig wedi dechrau yng Nghyngor Sir y Fflint. Roedd y cyfarfodydd hynny wedi'u mynychu gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau ynghyd â'r Swyddog Arweinwyr a Monitro Grŵp. Roedd yn caniatáu i aelodau yn y cyfarfodydd hynny drafod unrhyw faterion sy'n codi neu drafod enghreifftiau o unrhyw feysydd sy'n peri pryder. Roedd yn caniatáu llwyfan i Arweinwyr Grŵp rannu profiadau mewn amgylchedd diogel.

Awgrymodd yr aelodau y gellid trefnu cyfarfod anffurfiol i drafod y Grŵp Cyswllt Ethnig arfaethedig gydag Arweinwyr Grŵp a 'gweithdy' cyfarfod anffurfiol fyddai'r lle i ddechrau.

Cytunodd yr aelodau y dylid gwahodd holl aelodau'r Pwyllgor Safonau i sesiwn friffio i drafod a chytuno ar fethodoleg i sicrhau ein bod, gyda'n gilydd, yn hyrwyddo cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad wrth gydymffurfio â dyletswyddau statudol.

Awgrymwyd, ar y ffurflen templed ynghlwm, fod blwch am y cyfnod o amser yn cael ei gynnwys ynghyd ag adran ar y brig yn nodi bod y ffynhonnell yn cael ei gwneud yn fwy clir. Awgrymwyd hefyd bod adran yn cael ei chynnwys ar gwynion agored a'u datrys i sicrhau bod aelodau'n cael gwybod am unrhyw gwynion sy'n parhau.
Aelodau,

PENDERFYNODD,

- *Mae'r aelodau hwnnw'n trafod ac yn cytuno ar ddull sy'n cefnogi Arweinwyr Grŵp i gyflawni eu dyletswyddau, gan ddarparu gwybodaeth a rhesymu y tu ôl i'r rheoliadau drafft. Cytunodd yr aelodau i'r templed arfaethedig gael ei gyflwyno i'w ystyried.*
- *Bod holl aelodau'r Pwyllgor Safonau yn cael gwahoddiad i fynychu gyda'r Swyddog Monitro cyfarfod Arweinwyr Grŵp er mwyn symud ymlaen gyda dull y cytunwyd arno o fonitro'r ddyletswydd.*
- *Bod y Pwyllgor yn rhoi ystyriaeth i hyfforddiant a chefnogaeth i'w darparu a chan bwy. Mae'r Pwyllgor yn cefnogi sefydlu Grŵp Cyswllt Ethnig ar gyfer cyfarfodydd wrth symud ymlaen.*
- *Bod adroddiadau Arweinydd y Grŵp yn cael eu derbyn gan y Pwyllgor yn dilyn y flwyddyn ddinesig i ffurfio rhan o adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor Llawn.*

10 DIWEDDARIAD FFORWM SAFONAU CENEDLAETHOL

Atgoffodd y Cadeirydd aelodau mai un o'r ardaloedd sy'n deillio o Adolygiad Penn fu arfer da Fforwm Safonau Gogledd Cymru a ddaeth yn Fforwm Gogledd a Chanolbarth Cymru. Cyfarfu'r grŵp ddwywaith y flwyddyn i Gadeiryddion ac Is-Gadeiryddion ymgynnull i drafod amrywiaeth o feysydd.

Dywedodd y Dirprwy Swyddog Monitro wrth aelodau fod y Fforwm Cenedlaethol i fod i gyfarfod yn rhithiol ar yr 8 Rhagfyr 2022. Yn y cyfarfod bydd Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn cael ei ethol ynghyd â rôl a chylch gorchwyl y grŵp, diweddariad ar Adolygiad Penn a gweithredu dyletswyddau newydd arweinwyr grŵp. Byddai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn bresennol.

Clywodd yr aelodau mai pwrpas y fforwm oedd rhannu arferion gorau a darparu fforwm ar gyfer datrys problemau ar draws y 22 prif gynghorau, y gwasanaeth tân ac achub a'r parciau cenedlaethol mewn perthynas â gwaith y Pwyllgorau Safonau; gydag unrhyw benderfyniadau ffurfiol sy'n cael eu gwneud gan y Pwyllgorau Safonau unigol.

Byddai ethol Cadeirydd ac Is-gadeirydd y fforwm yn digwydd bob dwy flynedd. Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru fyddai'n gyfrifol am baratoi'r agenda, cwblhau cofnodion ac adroddiadau sylfaenol. Amllder y cyfarfodydd yn cael eu twyllo'n ddwywaith.

Dywedodd y Dirprwy Swyddog Monitro wrth aelodau y byddai'n egluro pe bai'r Cadeirydd a'r Is-gadeirydd yn cael gwahoddiad i fod yn bresennol. Pwysleisiodd y Cadeirydd y byddai angen adborth o'r fforwm hwnnw i'r pwyllgor gan y rhai sy'n bresennol.

PENDERFYNWYD bod diweddariad y Fforwm Safonau Cenedlaethol yn cael ei nodi gan y pwyllgor.

11 CYDNABYDDIAETH I AELODAU ANNIBYNNOL

Arweiniodd y Cadeirydd aelodau i bapurau'r agenda (a gylchredwyd yn flaenorol). Bwriad yr adroddiad oedd trafod presenoldeb aelodau mewn cyfarfodydd Dinas,

Tref a Chymuned. Atgoffodd y Dirprwy Swyddog Monitro yr aelodau bod adroddiad blaenorol wedi'i gyflwyno i'w drafod yn y cyfarfod diwethaf ac roedd aelodau wedi gofyn am ragor o wybodaeth am y pwnc.

Roedd y pwyllgor eisoes wedi cael cais i ystyried dull strwythuredig o bresenoldeb ac arsylwi cyfarfodydd Cyngor Tref a Chymuned.

Roedd un o'r materion a godwyd wedi bod yn talu mewn perthynas â phresenoldeb o'r fath yn y cyfarfodydd Cyngor hyn. Roedd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, wedi bod mewn ymgynghoriad â'i fforwm cenedlaethol ar y dull a ddefnyddiwyd ledled Cymru, nodir bod amrywiol ddulliau wedi'u mabwysiadu yn genedlaethol. Yn nodedig hefyd roedd awdurdodau cyfagos Sir Ddinbych yn gwneud taliadau i aelodau am bresenoldeb o'r fath.

Cadarnhaodd y Dirprwy Swyddog Monitro ei bod wedi cwrdd â'r swyddog cyllid perthnasol a chlywodd yr Aelodau nad oedd llinell gyllideb ar wahân ar gyfer presenoldeb aelodau'r Pwyllgor Safonau yng nghyfarfodydd Cyngor Tref, Dinas a Chymuned yn benodol.

Fodd bynnag, oherwydd y gofyniad i gynnal rhai cyfarfodydd hybrid, mae hyn wedi lleihau faint o daliadau teithio a gyhoeddwyd ac yn bositif o ran yr ôl troed carbon. Felly cadarnhawyd y gallai'r awdurdod ariannu presenoldeb mewn cyfarfodydd i gyfanswm o £2000 y flwyddyn o fwyaf; Byddai hyn yn cynnwys costau teithio. Cynigiwyd ei fod ond ar gael i'r aelodau Annibynnol ac aelodau'r Cyngor Cymuned, gan bwysleisio y byddai'n rhaid ei fonitro a'i adolygu'n agos gan y Swyddog Monitro.

Croesawodd y Cadeirydd fod â chyfeiriad a chyfathrebu clir a bod aelodau'n cael eu hatgoffa o'r cyfyngiadau sydd ar waith o ran presenoldeb mewn cyfarfodydd. Cynigiodd ei diolch i'r Dirprwy Swyddog Monitro am ddarparu rhagor o wybodaeth yn dilyn y cyfarfod blaenorol. Ym marn y Cadeiryddion byddai'r gyllideb fach sydd ar gael yn helpu i gefnogi aelodau i fynychu cyfarfodydd. Pwysleisiodd y Dirprwy Swyddog Monitro fod y gyllideb ar gyfer mynychu cyfarfodydd yn unig. Nid ariannu unrhyw amser paratoi oedd hi. Awgrymodd y Cadeirydd fod aelodau wedi gapio'r gyfradd ad-daliad ar gyfradd hanner diwrnod ar gyfer presenoldeb mewn unrhyw gyfarfod o'r Cyngor Tref, Dinas neu Gymuned. Cefnogodd y Dirprwy Swyddog Monitro yr awgrym hwn a phwysleisiodd y gellid adolygu a diwygio hynny yn y dyfodol.

Awgrymodd y Cadeirydd y dylid mynychu 10 cyfarfod y flwyddyn gan aelodau Annibynnol a Chymuned y Cyngor. Byddai hynny'n caniatáu gadael ychydig o gyllideb wrth gefn.

Roedd yr aelodau i gyd yn gytûn bod Independent a'r Cynghorydd Cymunedol yn mynychu cyfanswm o 10 cyfarfod y flwyddyn a fyddai'n cyfateb i tua 2 gyfarfod yr un.

Awgrymodd y Cadeirydd fod y dull o fynd i'r cyfarfodydd yn cael eu cynnal mewn ffordd fwy strwythuredig ac o edrych ar y Cynghorau hynny na fyddent o bosib wedi ymweld â nhw neu sydd â chlercod newydd neu newidiadau sylweddol.

Atgoffwyd aelodau i ddefnyddio'r templed a ffurflenni gwybodaeth sript cyn mynychu cyfarfodydd.

Awgrymodd y Cadeirydd y dylid penderfynu rhestr y tu allan i'r cyfarfodydd y mae Dinas, Tref neu Gyngor Cymuned i'w mynychu. Cytunodd y cyfan i'r Cadeirydd a'r Dirprwy Swyddog Monitro gynnal rhestr a dosbarthu gydag aelodau ynghyd â'r templed. Atgoffwyd yr aelodau hefyd pe baen nhw'n gofyn am unrhyw gymorth y gallai aelodau roi gwybod i'r Cadeirydd a gellid gwneud trefniadau. Awgrymwyd rhestru unrhyw gyfarfodydd all gael eu cynnal drwy gyfrwng y Gymraeg.

Dywedodd y Cadeirydd wrth aelodau ei bod ar achlysuron blaenorol wedi rhoi gwybod i glerc y cyngor ei bod yn bwriadu mynychu'r cyfarfod 2-3 diwrnod cyn y cyfarfod. Felly caniatáu i ddigon o amser gael ei gyhoeddi unrhyw wybodaeth berthnasol o ymuno â manylion os yw'r cyfarfod yn cael ei gynnal o bell.

Awgrymodd yr aelodau y dylid rhoi e-bost neu lythyr adborth generig i gyngor yn dilyn cyfarfod sy'n darparu'n bositif neu'n negyddol yn dilyn yr adborth sy'n cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Safonau.

Awgrymwyd hefyd bod neges generig yn cael ei chyhoeddi i Glercod i'w hatgoffa y gall aelodau'r Pwyllgor Safonau ymweld â nhw.

Diolchodd y Cadeirydd i'r holl aelodau am y drafodaeth fanwl a'r awgrymiadau ynglŷn â mynychu mewn cyfarfodydd. Rhoddwyd diolch i'r Dirprwy Swyddog Monitro am y gwaith ar fynd i'r afael â phryderon aelodau am y tâl i'r aelodau.

Roedd,

PENDERFYNWYD, bod aelodau'r Pwyllgor Safonau yn nodi'r sefyllfa mewn perthynas â thâl ac aelodau a gytunwyd ar gyfer y Cadeirydd a'r Dirprwy Swyddog Monitro i adeiladu rhestr wedi'i chydlynu a'i strwythuro o Gyngorau Dinas, Tref a Chymuned i aelodau fynychu.

12 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL Y PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwynwyd Rhaglen Waith Ymlaen y Pwyllgor Safonau i'w hystyried a bu'r aelodau'n trafod y canlynol –

Cadarnhaodd y Swyddog Monitro fod 'Cymharu Casgliad Panel Recriwtio Pwyllgorau Safonau' wedi'i gynnwys ar gyfer y cyfarfod ar y 3 Mawrth 2023.

Nododd y Cyngorydd Bobby Feeley fod llawer iawn o waith rhanbarthol wedi digwydd ac roedd tueddiad i gynyddu gweithio rhanbarthol. Roedd hi'n credu mai'r peth gorau oedd nodi ar gyfer cyfeirio at bwysigrwydd monitro cytundebau gweithio rhanbarthol yn y dyfodol.

PENDERFYNWYD hynny, yn amodol ar yr uchod, y cytunir ar Raglen Waith Ymlaen y Pwyllgor Safonau.

13 DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF

Nododd yr aelodau fod cyfarfod nesaf y Pwyllgor Safonau wedi'i drefnu ar gyfer 10.00 am ddydd Gwener 3 Mawrth 2023.

Gwahardd y wasg a'r cyhoedd

PENDERFYNWYD hynny o dan Adran 100A o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, eithriwyd y Wasg a'r Cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer yr eitemau canlynol o fusnes ar y sail ei fod yn ymwneud â datgelu gwybodaeth wedi'i heithrio'n debygol fel y'i diffinnir ym Mharagraffau 12 a 13 o Ran 4 o Atodlen 12A o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

14 COD YMDDYGIAD - RHAN 3 DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

Cyflwynodd y Dirprwy Swyddog Monitro (DSM) adroddiad cyfrinachol (a gylchredwyd yn flaenorol) oedd yn cynnig trosolwg o gwynion yn erbyn aelodau a gyflwynwyd gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ers 1 Ionawr 2022.

Datganodd y Cynghorydd Gordon Hughes ddiddordeb personol yn yr eitem agenda hon.

Clywodd yr aelodau nad oedd unrhyw faterion byw ar hyn o bryd. Cafodd manylion y 12 mis blaenorol o gwynion eu cyflwyno i'r pwyllgor. Cafwyd diweddariad ar gŵyn a dderbyniwyd ond nad oedd wedi bod ar gael i'w gynnwys o fewn y papur cyfrinachol oherwydd amserlenni.

Dywedodd y Cadeirydd wrth y pwyllgor ei bod yn mynychu cyfarfod Cyngor Sir Ddinbych oedd i fod i gael ei gynnal ddydd Mawrth 6ed Rhagfyr er mwyn adrodd adroddiad blynyddol y Pwyllgor Safonau.

Rhoddodd y Cadeirydd adborth manwl o'i phresenoldeb yng nghyfarfod Cyngor Tref Dinbych. Rhoddodd wybod i'r aelodau ei bod wedi anfon ei hadborth a'i harsylwadau at y Dirprwy Swyddog Monitro. Pwysleisiwyd mai rôl y Pwyllgor Safonau oedd cefnogi holl Gynghorau Dinas, Tref a Chymuned mewn perthynas â chydymffurfio â'r Cod.

PENDERFYNWYD bod yr adroddiad yn cael ei dderbyn a'i nodi.

Ar gau'r cyfarfod diolchodd y Cadeirydd i'r aelodau am eu presenoldeb a'u cyfraniadau ac roedd hefyd yn cyfleu ei diolch i'r staff cymorth.

Daeth y cyfarfod i ben am 12.55 p.m.

Adroddiad i'r	Pwyllgor Safonau
Dyddiad y cyfarfod	6 Ebrill 2023
Swyddog / Aelod Arweiniol	Gary Williams, Swyddog Monitro
Awdur yr Adroddiad	Gary Williams, Swyddog Monitro
Teitl	Ombwdsmon y Gwasanaethau Cyhoeddus - 'Ein Canfyddiadau'

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Y crynodebau achos diweddaraf yn yr adran 'Ein Canfyddiadau' ar wefan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon)

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. Rhoi gwybod i aelodau am y crynodebau achos diweddaraf yn yr adran 'Ein Canfyddiadau' ar wefan yr Ombwdsmon sy'n disodli'r Coflyfr Cod Ymddygiad blaenorol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Bod y Pwyllgor yn nodi cynnwys yr adroddiad.

4. Manylion yr adroddiad

- 4.1. Bydd Aelodau'r Pwyllgor yn ymwybodol bod yr Ombwdsmon yn arfer cyhoeddi'r 'Coflyfr Cod Ymddygiad' (y Coflyfr) yn chwarterol yn amlinellu crynodeb o'r materion a ymchwiliwyd gan yr Ombwdsmon a chanlyniadau'r ymchwiliad.
- 4.2. Ystyriwyd bod y Coflyfr yn adnodd defnyddiol i roi gwybod i aelodau etholedig, y cyhoedd a phwyllgorau safonau am y mathau o gwynion a gaiff eu hymchwilio a chanlyniadau'r ymchwiliadau hynny.

4.3. Mae'r Ombwdsmon bellach wedi rhoi'r gorau i gyhoeddi'r Coflyfr ac yn hytrach wedi creu adran 'Ein Canfyddiadau' ar ei gwefan, gellir cael mynediad at yr adran hon drwy wasgu'r ddolen ganlynol: <http://ombudsman.wales/findings/>

4.4. Mae'r adran 'Ein Canfyddiadau' yn cynnwys cyfleuster chwilio lle gellir chwilio am fanylion achosion a ymchwiliwyd gan yr Ombwdsman yn ôl pwnc, awdurdod, canlyniad, dyddiad a chyfeirnod. Mae'r adran yn cynnwys bob mater a gaiff eu hymchwilio gan yr Ombwdsmon, nid materion yn ymwneud ag Ymddygiad yn unig.

4.5. Mae'r adroddiad hwn yn ymwneud â'r cyfnod rhwng 1 Tachwedd 2022 a 28 Chwefror 2023. Mae'r adran 'Ein Canfyddiadau' ar wefan yr Ombwdsmon yn cynnwys crynodeb o'r achosion sy'n cynnwys cwyn Cod Ymddygiad ac wedi cael eu hymchwilio gan yr Ombwdsmon, ac fe'u rhennir i'r categorïau canlynol:

- Datgelu a chofrestru buddiannau 2
- Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch 2
- Gwrthrychedd a phriodoldeb 1

4.6. Gellir categorio'r canlyniadau fel a ganlyn:

- Heb ei ymchwilio ymhellach 0
- Dim tystiolaeth o dorri cod ymddygiad 1
- Dim angen camau pellach 1
- Atgyfeiriad at y Pwyllgor Safonau 1
- Atgyfeiriad at Banel Dyfarnu Cymru 2

4.7. Mae dyfyniadau perthnasol o'n tudalennau Ein Canfyddiadau ynghlwm fel Atodiad 1 er gwybodaeth. Nid oedd unrhyw un o'r achosion yn ymwneud â chyngor yn Sir Ddinbych.

4.8. Nid oes adroddiad llawn wedi cael ei gyflwyno eto am y mater a gafodd ei atgyfeirio at y Pwyllgor Safonau. Yn yr un modd, nid oes adroddiad llawn wedi cael ei gyflwyno am un o'r ddau achos a gafodd eu hatgyfeirio at Banel Dyfarnu Cymru yn y cyfnod hwn.

4.9. Roedd yr achos a gafodd ei atgyfeirio at Banel Dyfarnu Cymru y mae adroddiad llawn wedi cael ei gyflwyno ar ei gyfer yn ymwneud ag aelod o Gyngor Cymuned

Llanarmon ym Mhowys. Roedd yr aelod dan sylw wedi methu datgan cysylltiad sy'n rhagfarnu mewn dau gyfarfod a oedd yn ystyried adroddiad Archwilio Cymru. Cadarnhaodd yr aelod ei bod yn ymwybodol bod ganddi hi gysylltiad a oedd yn rhagfarnu ond nad oedd hi wedi ei ddatgan gan nad oedd arni hi eisiau gadael y cyfarfodydd. Cymerodd ran yn y cyfarfodydd a'r pleidleisiau. Cadarnhaodd nad oedd hi'n difaru ei gweithredoedd. Daeth Panel Dyfarnu Cymru i'r casgliad bod yr aelod wedi mynd yn groes i'r Cod Ymddygiad drwy fethu datgan ei chysylltiadau a thrwy gymryd rhan yn y cyfarfodydd. Yn ogystal â hynny, roeddent yn ystyried ei bod wedi dwyn anfri ar ei hawdurdod drwy ei gweithredoedd ac wedi defnyddio, neu geisio defnyddio, ei swydd yn amhriodol er mwyn osgoi anfantais ar gyfer unigolyn arall. O ganlyniad, penderfynodd Panel Dyfarnu Cymru wahardd yr aelod rhag bod na dod yn aelod o unrhyw awdurdod perthnasol am gyfnod o ddeuddeg mis.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Cynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

5.1. Nid yw'r adroddiad yn cael effaith uniongyrchol ar y cynllun corfforaethol

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Nid oes unrhyw gostau yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Nid oes angen asesiad ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Nid oes unrhyw ymgynghoriadau wedi eu cynnal mewn perthynas â'r adroddiad hwn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol uniongyrchol yn codi o'r adroddiad hwn.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ni ei wneud i'w lleihau?

10.1. Nid oes unrhyw risgiau yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Nid oes angen gwneud penderfyniad.

Extract from 'Our Findings'

Relevant body: Powys County Council

Report date: 22/02/2023

Subject: Objectivity and propriety

Case ref number: 202101250

The Ombudsman's office received complaints that a Member of Powys County Council had breached the Code of Conduct. The report on the investigation was referred to the President of the Adjudication Panel for Wales for adjudication by a tribunal.

Relevant body: Haverfordwest Town Council

Report date: 20/02/2023

Subject: Promotion of equality and respect

Case ref number: 202200117

The Ombudsman received a complaint that a Member ("the Member") of Haverfordwest Town Council ("the Council") had breached the Code of Conduct for Members of the Council. The report on the investigation was referred to the Monitoring Officer of Pembrokeshire County Council for consideration by its Standards Committee.

Relevant body: St Harmon Community Council

Report date: 29/11/2022

Subject: Disclosure & register of interest

Case ref number: 202106162

The Ombudsman's office received a complaint that a former member ("the Former Member") of St Harmon Community Council ("the Council") had breached the Code of Conduct. It was alleged that the Former Member had failed to declare interests at 2 Council meetings when a report by Audit Wales was discussed.

The investigation considered whether the Former Member failed to comply with the following provisions of the Code of Conduct:

6(1)(a) – Members must not conduct themselves in a manner which could reasonably be regarded as bringing their office or authority into disrepute.

7(a) – Members must not in their official capacity or otherwise, use or attempt to use their position improperly to confer on or secure for themselves, or any other person, an advantage or create or avoid for themselves, or any other person, a disadvantage.

10(1) – Members must in all matters consider whether they have a personal interest, and whether the Code of Conduct requires them to disclose that interest.

10(2)(c) – Members must regard themselves as having a personal interest in any business of their authority if a decision upon it might reasonably be regarded as affecting their wellbeing or financial position, or that of a person with whom they live, or any person with whom they have a close personal association.

11(1) – Where a member has a personal interest in any business of their authority and they attend a meeting at which that business is considered, they must disclose orally to that meeting the existence and nature of that interest before or at the commencement of that consideration, or when the interest becomes apparent.

11(2) – Where a Member has a personal interest in any business of their authority and they make oral representations to a member or officer of their authority they should disclose the interest at the commencement of such representations, or when it becomes apparent to them that they have such an interest, and confirm the representation and interest in writing within 14 days of the representation.

12(1) – Where a Member has a personal interest in any business of their authority, they also have a prejudicial interest in that business if the interest is one which a member of the public with knowledge of the relevant facts would reasonably regard as so significant that it is likely to prejudice their judgement of the public interest.

14(1)(a) – Subject to sub-paragraphs (2), (2A), (3) and (4), where a member has a prejudicial interest in any business of their authority they must, unless they have obtained a dispensation from their authority's standards committee withdraw from the room, chamber or place where a meeting considering the business is being held

—
i. where sub-paragraph (2) applies, immediately after the period for making representations, answering questions or giving evidence relating to the business has ended and, in any event, before further consideration of the business begins, whether or not the public are allowed to remain in attendance for such consideration; or

ii. in any other case, whenever it becomes apparent that that business is being considered at that meeting.

14(1)(c) – Subject to sub-paragraphs (2), (2A), (3) and (4), where a member has a prejudicial interest in any business of their authority they must, unless they have obtained a dispensation from their authority's standards committee, not seek to influence a decision about business.

14(1)(e) – Subject to sub-paragraphs (2), (2A), (3) and (4), where a member has a prejudicial interest in any business of their authority they must, unless they have obtained a dispensation from their authority’s standards committee, not make any oral representations (whether in person or some form of electronic communication) in respect of that business or immediately cease to make such oral representations when the prejudicial interest becomes apparent.

The Former Member admitted that she was aware that she had personal and prejudicial interests, but she did not declare them as she did not want to be made to leave the meetings. She agreed that she had addressed Council and took part in votes at both Council meetings. The Former Member said that she had no regrets about her actions.

The investigation found that the Former Member’s conduct was suggestive of a breach of paragraphs 6(1)(a), 7(a), 11(1), 14(1)(a), 14 (1)(c) and 14(1)(e) of the Code of Conduct.

The Tribunal concluded that the Member had breached paragraphs 11(1), 14(1)(a) and 14(1)(e) of the Code of conduct by failing to disclose the existence and nature of personal and prejudicial interests in relevant business, in failing to withdraw from meetings dated 1 April and 3 November 2021 and in making oral representations in respect of that business in the meetings. The Tribunal also concluded that the Member had breached paragraph 6(1)(a) of the Code of Conduct by conducting herself at such meetings in a manner which could reasonably be regarded as bringing her office or authority into disrepute. The Tribunal further concluded that the Member had breached paragraphs 7(a) and 14(1)(c) of the Code of Conduct by using or attempting to use her position improperly to avoid a disadvantage for another person and seeking to influence a decision about relevant business. Accordingly, the Tribunal decided that the Member should be disqualified for 12 months from being or becoming a member of the authority or of any other relevant authority.

Relevant body: Radyr and Morganstown Community Council

Report date: 05/12/2022

Subject: Promotion of equality & respect

Case ref number: 202105923

The Ombudsman received a complaint that a Member (“the Member”) of Radyr and Morganstown Community Council (“the Council”) had breached the Code of Conduct.

It was alleged that the Member made racist comments to another member of the Council by making a seemingly out of context and negative reference to a political

and religious figure to the Complainant who was of the same religion as that figure. The Ombudsman determined that an investigation into the comments was appropriate and considered whether the Member's conduct may have breached paragraphs 4(a), 4(b), 4(c) and 6(1)(a) of the Code of Conduct.

Information was obtained from the Council, including relevant meeting minutes and emails. Witnesses, including the complainant, and the Member were also interviewed.

The investigation found that the Member's comments could reasonably be said to fall within the realms of freedom of expression. The investigation found that the Member's explanation for his comments, the fact that he had posted previously on social media about similar issues and that he said that he did not intend to be disrespectful to the Complainant and her faith suggested that he was entitled to express his views. His comments did not go beyond what was lawful comment and did not amount to gratuitous or personal comment or hate speech. The Ombudsman was not persuaded that the comments amounted to a breach of paragraph 4(a), 4(b), 4(c) or 6(1)(a) of the Code of Conduct.

The Ombudsman found that under Section 69(4)(a) there was no evidence of any failure to comply with the Code of Conduct.

Relevant body: Porthcawl Town Council

Report date: 30/11/2022

Subject: Disclosure & register of interest

Case ref number: 202105146

The Ombudsman received a complaint that a member ("the Member") of Porthcawl Town Council ("the Town Council") had breached the Code of Conduct for Members.

It was alleged that the Member had failed to declare a personal and prejudicial interest regarding an association with an employee ("the Employee") of a company which the Town Council had contracted for work. It was also alleged that the Member had allowed an inaccurate Internal Audit report to be published on the Town Council's website. The Ombudsman determined that investigation of the allegations concerning interests was appropriate, and the investigation considered whether the Member's conduct may have breached paragraphs 6(1)(a), 7(a), 11(1), 14(1)(a) and 14(1)(b) of the Code of Conduct.

Information was obtained from the Town Council, including relevant minutes and emails. Witnesses, including the complainant, and the Member were also interviewed.

The investigation found that the Member and Employee had had a short relationship in 2020, during which it was likely that the Member had a personal and prejudicial interest which they would have needed to declare and withdraw from relevant meetings where associated matters were discussed, or in approving invoices. The

evidence obtained suggested that the Member had not approved invoices whilst the relationship was ongoing, and whilst they had attended several Town Council meetings, which included associated items, only one of these meetings fell within the period of the relationship. The Ombudsman determined that the Member may therefore have breached paragraphs 11(1), 14(1)(a) and 14(1)(b) of the Code of Conduct with regard to the meeting within the relevant period.

It was found that as the Member and Employee's association was neither close or acrimonious after the relationship ended, the interest was no longer personal and prejudicial. The Ombudsman's investigation also found there was insufficient evidence to suggest the Member had used their position improperly or brought their office as a member of the Town Council into disrepute in breach of paragraphs 6(1)(a) or 7(a) of the Code of Conduct.

The Ombudsman considered that in the light of the limited involvement in the Town Council's business during the relationship and the fact that the Member had reflected on their position and that they should have considered their obligations under the Code and sought advice, it was unlikely a sanction would be imposed and it was not in the public interest to take further action in respect of the matter. However, it was recommended that the Member should attend refresher training on the Code of Conduct in respect of the matters investigated.

The Ombudsman found that under Section 69(4)(b) of the Local Government Act 2000 no action needed to be taken in respect of the matters investigated.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r	Pwyllgor Safonau
Dyddiad y cyfarfod	6 Ebrill 2023
Aelod Arweiniol / Swyddog	Gary Williams, Cyfarwyddwr Corfforaethol, Llywodraethu a Busnes / Swyddog Monitro
Awdur yr adroddiad	Lisa Jones, Pennaeth Dros Dro y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd
Teitl	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn i'r Pwyllgor Safonau i alluogi'r Pwyllgor llawn gael golwg a chyfrannu at Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau, cyn i'r eitem gael ei chyflwyno i'r cyngor llawn. Mae'r adroddiad drafft ynghlwm yn Atodiad 1.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Cytunwyd gan Aelodau'r Pwyllgor hwn y dylai Adroddiad Blynyddol gael ei gyflwyno ar waith y pwyllgor a'i ganfyddiadau a'i arsylwadau, i holl Aelodau'r Cyngor bob blwyddyn fel rhan o ymgyrch y Pwyllgor i wella safonau ymddygiad moesegol ac i gydymffurfio â Chod Ymddygiad yr Aelodau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn:

- 3.1 Nodi cynnwys yr adroddiad.
- 3.2 Darparu sylwadau i'r Swyddog Monitro ar gynnwys yr adroddiad i sicrhau ei fod yn adlewyrchu barn y Pwyllgor hwn yn gywir.
- 3.3 Argymhell y dylai'r Cadeirydd gyflwyno'r adroddiad i'r Cyngor Llawn.

4. Manylion yr adroddiad

Mae'r adroddiad drafft ynghlwm yn Atodiad 1 i'w ystyried.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae Pwyllgor Safonau cwbl weithredol a chynrychioliadol ac sy'n cynnal y safonau uchel a ddisgwylir gan Aelodau yn helpu i ategu'r modd y mae'r Cyngor yn gweithredu ei swyddogaethau democrataidd.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gost ychwanegol yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn ac nid oes unrhyw oblygiadau ar gyfer y gwasanaethau eraill o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o Effaith ar Les?

Nid oes angen aseiad o'r effaith ar les.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Nid oes unrhyw ymgynghoriadau eraill wedi eu hystyried yn ofynnol; mae'r adroddiad hwn mewn ymgynghoriad â'r Pwyllgor Safonau a'u bod yn fodlon bod yr adroddiad yn adlewyrchu safbwynt y Pwyllgor a'r Cadeirydd o ran cadw at God Ymddygiad Aelodau yn y Sir a sylwadau o ran uniondeb a moeseg yn gyffredinol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Amherthnasol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Nid oes unrhyw risg wedi'i nodi.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

Deddf Llywodraeth Leol 2000; Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001 a Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) (Diwygio) 2006.

Report to	County Council
Date of meeting	[to be confirmed]
Lead Member / Officer	Julia Hughes, Chair of Standards Committee;
Report author	Lisa Jones, Interim Head of Legal and Democratic Services /Deputy Monitoring Officer
Title	Draft Standards Committee Annual Report

1. What is the report about?

This is Annual Report of Standards Committee to the Full Council and covers the calendar year January to December 2022. It was agreed that the Chair will present this report to the Full Council, in order to keep Members informed of trends; issues in respect of compliance with the Members' Code of Conduct generally across the County and the work of the Committee in driving up standards of behaviour at County level, but also at Town, City and Community levels.

2. What is the reason for making this report?

It was agreed by Members of this Committee that an Annual Report should be presented on the work of the committee each year and its findings and observations, to all Council Members as part of the Committee's drive to increase standards of ethical behaviour and compliance with the Members' Code of Conduct.

3. What are the Recommendations?

That Members note the contents of the report.

4. Report details

- 4.1 Standards Committee main role is to monitor adherence to the Members Code of Conduct. All members are aware that their Code is founded (and should be read in conjunction with) the 7 Nolan Principles of Public Life. In Wales there are ten principles namely Selflessness, Honesty, Integrity and Propriety, Duty to uphold the law, Stewardship, Objectivity in decision making, Equality and Respect, Openness, Accountability and Leadership.
- 4.2 By way of reminder, Standards Committee consists of the following Member types – 2 County Councillors, 4 Independent (co-opted) Members, and 1 Community Council Member (who is not also a twin hatted Member). The majority of the Members are therefore not elected, but are recruited from members of the public as per the requirements of legislation in Wales. The Committee can also only be quorate when at least half of those Members present are the independent lay members.

4.3 During 2022 the Committee met on four occasions. The table below sets out a summary of the items under discussion: -

Date of Meeting	Report Items/Area s
4 th March 2022	<ul style="list-style-type: none"> • Standing Item: Attendance at meetings • Standing item: Forward Work Programme • Standing item: overview of complaints in Denbighshire against Members • Ethics and Standards training for the new Council and Town City and Community Councils. • National Standards Conference
22 nd July 2022	<ul style="list-style-type: none"> • Standing Item: Attendance at meetings • Standing item: Forward Work Programme • Standing item: overview of complaints in Denbighshire against Members • Standing item: PSOW – ‘Our Findings’ • Ethics and Standards Training update on progress • WG draft Guidance on the new Group Leaders’ Duty. • National Standards Forum update
28 th October 2022	<ul style="list-style-type: none"> • Standing item: Attendance at meetings • Standing item: Forward Work Programme • Standing Item: Overview of Complaints against Members. • Chairs Draft Annual Report for consideration

2 nd December 2022	<ul style="list-style-type: none"> • Standing item: Attendance at meetings • Standing item: PSOW – ‘Our Findings’ • Standing item: Dispensation Requests • Standing item: Forward Work Programme. • Standing item: Overview of Complaints against Members. • Member Training uptake and feedback to Committee • Ethical Liaison and Group Leaders’ Duty • National Standards Forum – feedback • Remuneration for Independent Members.
-------------------------------	--

4.4 Standing Items

There are now 5 standing items:

- (a) **Reports from Standards Members in respect of their attendance and observations at Committee and Council meetings whether at County or Town City and Community level.** Denbighshire County Council Standards Committee is proactive in its’ approach to raising standards and awareness of the Code of Conduct. Committee Members attend to observe conduct and general effectiveness of the meetings; will then feed back to the Committee, who may make recommendations in respect of any training needs or trends or patterns of conduct in particular communities or at County level.

In line with every previous annual report the Committee is keen to make it clear that their approach by attending in person at meetings is taken from a supportive angle; in order to target resources to improve standards and the public’s confidence in the vital work being done at community level, on a voluntary basis. The Committee fully recognises the value such councils and their members add to local communities. The Committee believes that the Code is there to give public confidence, but to also protect members and any efforts to raise this awareness for all serving members is a key theme they continually endorse.

- (b) **Overview of Complaints lodged against Members with the Public Services Ombudsman for Wales.**

The report is presented in a closed session and members are provided with a limited amount of detail in respect of the complaint but with sufficient detail to enable members to consider if training or other actions can be recommended to particular town, city and community councils which are experiencing issues or an increase in complaints.

(c) Forward Work Programme.

This aligns the approach of other council committees and encourages a more strategic approach to the role of the Committee as a proactive one not just reactive to complaints.

(d) Dispensation Requests.

A 'Dispensation' can be applied for by a Member in situations where they have a personal and prejudicial interest for which there is no exemption under the Code but that the Member wishes to obtain a dispensation enabling them to take part in the debate (with or without a vote) and such dispensations are set out in Regulations. For example the member has a particular role or expertise that could be of value to the debate; the members' participation would not damage public confidence; or at least half the members considering the business have a personal and prejudicial interest – which may make the meeting inquorate and therefore not possible to provide a resolution. Standards Committee instructs the Monitoring Officer to write to clerks at least annually to remind clerks of the ability for one or more Members to make an application. Standards Committee have some discretion to apply terms and conditions to such a grant of dispensation.

The Committee has some concern that the level of applications has reduced over the past 4 to 5 years and the Committee is not clear as to why this is the case. Clerks are encouraged to consider this option in their day to day advice to members and should not hesitate to make contact with the Monitoring Officer where clarification is needed.

(e) Public Services Ombudsman for Wales 'Our Findings'

This quarterly round up of cases is provided to the Committee to enable members to be informed of the thresholds and level of sanctions handed down or any areas of good practice and provides a 'national' picture. This information will inform whether local policy changes are required or additional training is needed for example; such updates are used by the Committee in a positive way to reflect practise in Denbighshire.

4.5 Training events in respect of Ethics and the Code of Conduct have been taking place in consultation with Standards Committee who fully support and encourage attendance by all elected members – via online and face to face sessions for County Councillors and Town City and Community Council Members. At County level such compliance contributes to promoting strong officer-member relations, with all County Council members having attended at least one session. Ongoing events for 2023 for town, city and community councils are scheduled, with the Committee keen to encourage and improve the attendance of community representatives and to take up this free awareness session, with the emphasis on the Code being there to protect Councillors in their vital community work. Data on the level of training take up by Community Councils is being collated and will be fed back to the Committee in due course.

4.6 During the year in question the established 'North Wales Standards Forum' has been formally replaced by an All Wales 'National Standards Committee Forum'. The forum now has secretariat assistance from the WLGA and provides a wider view of topical issues and a stronger voice in representing the views of the Standard Committees back to the Ombudsman

and the Welsh Government. This national Forum met for the first time on the 8th December 2022 in order to agree Terms of Reference and appoint a Chair and Vice Chair; discuss the approaches taken nationally in supporting Group Leaders with their duty under the Local Government and Elections (Wales) Act 2021 and finally receiving a presentation from the Public Services Ombudsman for Wales, Michelle Morris.

- 4.7 Of note is that during 2022 there were no Standards Committee Determinations (hearings) as to whether there had been a breach of the Code of Conduct.
- 4.8 A key role for the Committee going forwards will be receiving an annual report from each Group Leader on the efforts being made that contribute to compliance with their new duty to take reasonable steps to promote and maintain high standards of conduct of their members under the Local Government and Elections (Wales) Act 2021.
- 4.9 The duty recognises those in positions of leadership and influence within a principal council should have some responsibility in respect of the ethical behaviour of members of their group and to act as a positive role model.
- 4.10 It is acknowledged that the duty is not intended to be the panacea, but it is designed to be proportionate and helpful. The aim is to prevent or stop inappropriate behaviour before it escalates into a breach of the Code of Conduct. Leaders must have regard to Statutory Guidance issued which is designed to support leaders of political groups understand and discharge their duties in relation to high standards of conduct, whilst recognising that they will wish to, and should, be encouraged to develop their own approach in line with their wider statutory obligations, local circumstances, and best practice. The Committee looks forward to working collaboratively, supporting Group Leaders with their duty wherever possible.
- 4.11 A review into whether the ethical framework is fit for purpose is being conducted for the Welsh Government, referred to as the 'Penn Review'. Looking forward into 2023 the Committee and the Council will be contributing to the Welsh Government response to the Penn Review, which the Standards Committee 2021 Annual Report made reference.

5. How does the decision contribute to the Corporate Priorities?

A fully functioning and representative Standards Committee which upholds the high standards expected of members helps underpin the Council's exercise of its democratic functions.

6. What will it cost and how will it affect other services?

There are no additional costs associated with this report and there are no implications for other services as a result of this report.

7. What are the main conclusions of the Well-being Impact Assessment?

A Well Being Impact Assessment is not required.

8. What consultations have been carried out with Scrutiny and others?

No other consultations are considered required; consultation with Standards Committee has taken place and they are content the report reflects the Committee and Chair' perspective in respect of adherence to the Members' Code of Conduct in the County and observations in respect of probity and ethics generally.

9. Chief Finance Officer Statement

Not required.

10. What risks are there and is there anything we can do to reduce them?

There are no identified risks.

11. Power to make the decision

The Local Government Act 2000; the Standards Committee (Wales) Regulations 2001 and the Standards Committee (Wales) (Amendment) Regulations 2006.

Pwyllgor y Fforwm Safonau Cenedlaethol

Dydd Gwener, 27 Ionawr 2022

1. Ethol Cadeirydd

- Etholwyd Clive Wolfendale fel Cadeirydd.

2. Ethol Is-Gadeirydd

- Etholwyd Jason Bartlett fel Is-gadeirydd.

3. Rôl a Chylch Gorchwyl

- Mae'r fforwm yn cynnwys bob sefydliad llywodraeth leol yng Nghymru. Bydd 4 Swyddog Monitro ym mhob cyfarfod o'r prif gynghorau, 1 Swyddog Monitro o'r Adran Dân ac 1 o'r Awdurdodau Parciau Cenedlaethol - bydd y rhain yn cynrychioli rhanbarthau'r Cydbwyllgorau Corfforedig.
- Ysgrifennydd gan CLILC.
- Bydd cyfarfodydd yn cael eu cynnal ddwywaith y flwyddyn.
- Bydd Swyddogion Monitro'n awgrymu eitemau i Gyfreithwyr mewn cyfarfodydd Llywodraeth Leol.
- Mae'r fforwm yn gymdeithas o aelodau gwirfoddol, a bydd unrhyw waith a gwblheir gan y Swyddogion Monitro'n cael ei gwblhau'n wirfoddol. Mae'n bosibl y bydd y fforwm yn elwa o gael adnodd Swyddog Monitro arbennig.
- Bydd Dirprwy Swyddog Monitro Caerdydd yn gallu cynnig cefnogaeth i'r fforwm lle bo angen.

Sylwadau

- Roedd y syniad o gael Swyddog Monitro'n synhwyrol, roedd Cadeirydd y BBNPA, Pam Hibbard yn cefnogi'r penderfyniad hwn.
- Pwynt eglurhad - pe na bai'r Cadeirydd ar gael i fynychu cyfarfod, a fyddai'r Is-gadeirydd yn gallu dirprwyo?
  - Byddai, mae croeso i'r Is-gadeirydd ddirprwyo.

CAM GWEITHREDU: Ysgrifennydd i rannu'r Cylch Gorchwyl.

4. Trafodaeth ar weithredu'r ddyletswydd newydd mewn perthynas ag Arweinwyr Grŵp a sut yr adroddir ar hyn fel rhan o Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau.

- Cyflwynwyd y ddyletswydd newydd dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau Cymru 2021, a ddaeth i rym ym mis Mai 2022. Bydd yn cael effaith ar baratoi'r Adroddiad Blynyddol ar ddiwedd blwyddyn bresennol y Cyngor. Cynhyrchwyd canllawiau statudol gan LIC, roedd disgwyliadau ar Arweinwyr Grŵp i hyrwyddo safonau yn hytrach na bod yn gyfrifol.

CAM GWEITHREDU: Ysgrifennydd i rannu ffurflen yr Adroddiad Blynyddol

Sylwadau

- Fe wnaeth y pwyllgor Safonau gyfarfod ag Arweinwyr Grŵp yng Nghasnewydd cyn y Nadolig. Cyflwynwyd y stensil i'r Arweinwyr Grŵp, byddai'r ddogfen yn cael ei darllen yn fanwl gydag Arweinwyr yn unigol yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Safonau.
- Roedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tydfil wedi cynnal cyfarfod cychwynnol gydag Arweinwyr Grŵp ac roedd yn gyfarfod cadarnhaol iawn. Cytunwyd y dylid cynnal cyfarfodydd rheolaidd gydag Arweinwyr Grŵp at ddibenion parhad. Roeddent wedi cael gwahoddiad i gyfarfod nesaf y Cyngor i rannu'r wybodaeth ddiweddaraf.
- Roedd y ddyletswydd yn y Ddeddf yn newydd, roedd proses debyg wedi bod yn Abertawe ers blynyddoedd. Roedd cyfarfodydd ffurfiol wedi bod yn cael eu cynnal gydag Arweinwyr Grŵp. Cafwyd trafodaethau ynghylch cyfarfodydd anffurfiol gydag Arweinwyr Grŵp i weld a fyddai unrhyw faterion eraill yn codi'n anffurfiol.
- Roedd CLILC wedi derbyn ceisiadau gan Gynghorau ynghylch darparu cefnogaeth/hyfforddiant i arweinwyr grŵp mewn perthynas â'r ddyletswydd newydd. Gellid trefnu hyn ar-lein neu'n bersonol.

CAM GWEITHREDU: CLILC i rannu'r cynigion hyfforddiant.

- Roedd Cadeirydd ac Is-gadeirydd Pwyllgor Safonau Sir Benfro'n bwriadu cyfarfod ag Arweinwyr Grŵp. Roedd 35 o Gynghorwyr annibynnol yn Sir Benfro, roedd 22 ohonynt yn nodi eu hunain fel grwpiau eu hunain, ac 13 ohonynt yn nodi eu hunain fel un grŵp. Byddai'n rhaid gofyn i bob unigolyn am eu hadroddiad eu hunain.

CAM GWEITHREDU: CLILC i ystyried dulliau cyfathrebu drwy Gadeiryddion.

- Cyfarfodydd Cyswllt Moesegol yn Sir y Fflint - roedd ambell i gyngor wedi dweud eu bod yn gwneud rhywbeth tebyg.
- Roedd Sir Ddinbych wedi mabwysiadu system debyg i Sir y Fflint, roeddent wedi cael cyfarfod defnyddiol gydag Arweinwyr Grŵp, i helpu a diwygio'r templed.

5. Siaradwr Gwadd: Michelle Morris, Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

- Ymchwilio i gwynion gan ddefnyddwyr gwasanaeth ac aelodau'r cyhoedd, yn ogystal â rôl allweddol yn gyrru gwelliant mewn gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru a safonau moesol mewn bywyd cyhoeddus.

- O ran gwaith presennol - roedd Ebrill 21 - Mawrth 22 yn flwyddyn brysur, cafwyd mwy o gwynion na'r ddegawd ddiwethaf, gyda 300 o gwynion, ond ni fu'n rhaid ymchwilio i 240 o'r cwynion.
- Roedd nifer o achosion o dorri'r cod yn ymwneud â diffyg parch tuag at eraill, ac ymddygiadau, dros 50% o'r cwynion.
- Roedd yn ddefnyddiol i'r fforwm weithredu fel seinfwrdd ar gyfer cyngor a chanllawiau.

Sylwadau

- Nid oedd Un Llais Cymru wedi derbyn cyllid ychwanegol i helpu i gefnogi Cyngorau Tref a Chymuned, a oedd unrhyw beth y gallai'r fforwm ei wneud?
- Roedd Ceredigion wedi cwblhau rhywfaint o hyfforddiant, proses fanwl.
- Newidiwyd adroddiadau chwarterol i chwilotwr, roedd yr adroddiadau'n ddefnyddiol iawn ar gyfer dadansoddi tueddiadau ar draws Cymru, a fyddwch yn dychwelyd i'r adroddiadau neu'n uwchraddio i'r chwilotwr?
  - Adborth defnyddiol, roedd cynlluniau ar y gweill i weithio ar y wefan a'r ffordd y darperir gwybodaeth.

6. Adroddiad Penn, Lisa James, Llywodraeth Cymru

- Nid oedd y Gweinidog wedi gwneud unrhyw gyhoeddiadau na phenderfyniadau pellach ers diolch i Richard am yr adroddiad.
- Y cam nesaf fydd ymgynghoriad 12 wythnos yn ceisio barn ar argymhellion yr adroddiad. Roedd rhai pethau wedi symud ymlaen, megis cyhoeddi cyfeiriadau Aelodau, aethpwyd i'r afael â hynny cyn yr etholiadau.
- O ran aelodaeth Pwyllgorau Safonau, roedd gwaharddiad ar unigolion a oedd wedi bod yn Aelod neu'n gweithio i'r Cyngor - roedd yn werth gofyn cwestiynau am hyn eto.
- Pwerau pwyllgorau safonau i alw am dystion.

Sylwadau

- Roedd camau gweithredu ar waith o'r Adroddiad Penn..

7. Unrhyw Fater Arall

- Adroddiadau Blynyddol Aelodau - nid yw'n ofyniad statudol ond anogwyd Aelodau i'w gwneud nhw yn Ynys Môn. Beth yw'r arfer ar gyfer Pwyllgorau Safonau eraill ar draws Cymru?

CAM GWEITHREDU: Ysgrifennydd i sefydlu ffigurau fel sylfaen ar gyfer Adroddiadau Blynyddol Cyngorwyr 2021/22 drwy'r Rhwydwaith Penaethiaid Gwasanaethau Democrataidd

- Sgiliau Cadeirio ar gyfer Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Pwyllgorau Safonau.

CAM GWEITHREDU: CLILC i weithio gyda'r Cadeirydd a'r Is-gadeirydd i ddatblygu hyfforddiant ar gyfer Cadeiryddion Pwyllgorau Safonau.

CAM GWEITHREDU: Ysgrifennydd i drefnu'r cyfarfod nesaf ar gyfer diwedd Mehefin / dechrau Gorffennaf

Presentation Notes – National Standards Forum

Introduction

- Introduce Ombudsman
- Powers of PSOW set out in Local Government Act 2000 - Ethical Standards in Public Life (c.750 bodies in jurisdiction);
- Welcome est. of National Standards Forum – important forum to promoting the highest standards of conduct;

Overview of PSOWs Current Work

- Figures for 2021/22
  - **294 Complaints (Split PC123/TCC 171)** (at this point last year it was 219 PC 85/TCC 129)
  - **No. closed at Assessment 241** (av 20.1pm)
  - **No. Investigations closed last year was 39** (23 at this point in the year)
  - **Referrals to SC/APW last year – 20 Referrals**
- Figures for current year 2022/23
  - **No. Complaints to date 219** (Split PC - 91/TCC - 126)
  - **No. closed at Assessment – 197** (av 22 pm + 6%)
  - **No. Investigations open is 62** (closed 22 compared with 23 at this point last year)
  - **No. Referrals to SC/APW – 5 to date (Likely to be 9 at end of year)**

Our Performance – good early in process but only 7/10 investigations concluded within 12 months.

Key themes

- Breaches due to lack of equality and respect – behaviours towards others (>50%)
- Lack of understanding between public and private role
- Inappropriate use of email and social media
- Lack of CoC training and strong correlation with Breaches
- PSOW work alongside Audit Wales – link between multiple complaints and governance issues = dysfunctional councils

PSOW has a role to be proactive in promoting highest standards of conduct.

Working with NSCF

- **Sounding Board**
- **Sharing data and intelligence** e.g. Annual Letters, SC Annual Reports;
- **Sharing and Promoting Good Practice** e.g. model procedure for agreeing arrangements with the parties (PSOW & the Cllr/their representative);
- **[Joint] Early Intervention** – to prevent escalation e.g. training (low level issues)
- **Promotion of Code of Conduct training** for all Members and reporting on compliance

Adroddiad i'r	Pwyllgor Safonau
Dyddiad y cyfarfod	6 Ebrill 2023
Aelod Arweiniol / Swyddog	Gary Williams – Cyfarwyddwr Corfforaethol – Llywodraethu ac Archwilio
Pennaeth Gwasanaeth	Lisa Jones, Pennaeth Dros Dro y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd
Awdur yr Adroddiad	Lisa Jones
Teitl	Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar Adolygiad Penn

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Rhoi'r ddogfen Ymgynghori i'r Aelodau a ryddhawyd ar 24 Mawrth 2023 sy'n ymdrin ag Adolygiad Penn i alluogi'r Pwyllgor i gyfrannu.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Ceisio barn y Pwyllgor Safonau ar ymateb Llywodraeth Cymru ac ystyried y cwestiynau y mae'r ymgynghoriad yn eu codi, cyn casglu barn aelodaeth ehangach y Cyngor a swyddogion allweddol sy'n ymwneud â'r Fframwaith Moesegol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod Aelodau'n ystyried y cwestiynau a godwyd yn y papur Ymgynghori a rhoi eu barn i'r Swyddog Monitro o safbwynt y Pwyllgor.

3.2 Nid oes angen Asesiad o'r Effaith ar Les fel rhan o'r penderfyniad hwn.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Mae'r Pwyllgor wedi cael y newyddion diweddaraf mewn cysylltiad ag adolygiad y Fframwaith Moesegol yng Nghymru - 'Adolygiad Penn' - a ddechreuodd yn 2021, nid yw fframwaith o'r fath wedi newid llawer ers ugain mlynedd. Bydd Aelodau'n cofio o adroddiadau blaenorol bod cam cychwynol yr adolygiad wedi canfod bod y fframwaith yn addas i'r diben ond roedd yna rai meysydd a allai elwa o newidiadau yn y dyfodol.

4.2 Tynnir sylw'r Aelodau at y Papur Ymgynghori sydd ynghlwm yn Atodiad 1 ac ystyried y 21 cwestiwn a godwyd.

4.3 Bydd cyflwyniad ar y papur yn cael ei gyflwyno i Aelodau'r Pwyllgor Safonau yn y cyfarfod hwn i hwyluso'r drafodaeth a fydd yn dylanwadu ac yn cyfrannu at yr ymateb y mae'r Cyngor yn dymuno ei roi.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Cynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

Mae'r Fframwaith Moesegol yn cyfrannu at thema Cyngor sy'n cael ei gynnal yn dda, ac sy'n uchel ei berfformiad.

Mae'n debygol y bydd y penderfyniad neu'r cyfraniad yn cael effaith niwtral ar fod yn Gyngor ecolegol gadarnhaol a di-garbon erbyn 2023, serch hynny bydd rhagor o wybodaeth ar gael ar ôl yr ymgynghoriad i lywio'r asesiad.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Does dim costau uniongyrchol ychwanegol o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

At ddibenion y cyfraniad hwn i'r Ymgynghoriad, nid oes angen asesiad o effaith ar les.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Nid oes ymgynghoriadau eraill wedi cael eu cynnal ar y Papur Ymgynghori ond bydd ymgynghori'n digwydd ar ôl cyfarfod y Pwyllgor Safonau ac ar ôl iddynt roi eu barn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Amherthnasol.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ni ei wneud i'w lleihau?

Nid oes yna risgiau yn gysylltiedig â'r ymgynghoriad.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

Deddf Llywodraeth Leol 2000 a'r Fframwaith Moesegol a sefydlwyd yn ôl y gofynion hynny.

Adran 8.6.9 o Gyfansoddiad y Cyngor.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

CYHOEDDIAD

Ymgynghoriad ar argymhellion yr Adolygiad Annibynnol o'r Fframwaith Safonau Moesegol (adroddiad Richard Penn)

Rydym yn dymuno cael eich barn ar ein hymateb i'r adolygiad o Fframwaith Safonau Moesegol Llywodraeth Leol.

Cyhoeddwyd gyntaf: 24 Mawrth 2023

Diweddarwyd ddiwethaf: 24 Mawrth 2023

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Cynnwys

Cyflwyniad

Ystyried Argymhellion yr Adolygiad

Materion cysylltiedig eraill a godwyd mewn trafodaethau gyda rhanddeiliaid ar ôl cyhoeddi Adroddiad Adolygiad Penn

Cwestiynau'r Ymgynghoriad

Sut i ymateb

Eich hawliau

Gwybodaeth bellach a dogfennau cysylltiedig

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i welli deallwch y ddogfen hon.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Cyflwyniad

Ym mis Mawrth 2021, comisiynodd y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol ar y pryd adolygiad annibynnol o'r Fframwaith Safonau Moesegol ("y Fframwaith") ar gyfer llywodraeth leol yng Nghymru a sefydlwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 "Deddf 2000"). Ceir trosolwg o'r Fframwaith yn Atodiad 2. Mae'n cwmpasu cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, cyd-bwyllgorau corfforedig, awdurdodau parciau cenedlaethol, awdurdodau tân ac achub a chynghorau cymuned a thref. Pan ddefnyddir y termau cyngor/cynghorau yn y ddogfen hon mae hynny'n cynnwys hefyd bob aelod o'r cyrff a enwir uchod.

Nid oes fawr o newid wedi bod i'r Fframwaith dros yr ugain mlynedd diwethaf, felly teimlid bod adolygiad annibynnol yn bwysig er mwyn cynnal hyder yn y system a sicrhau bod datblygiadau o ran gwaith cynghorwyr a'u bywydau cyhoeddus yn cael eu hadlewyrchu yn y ffordd y mae'n gweithredu.

Mae fframwaith moesegol effeithiol yn hanfodol i sicrhau bod gan bobl a chynghorwyr o bob cefndir yr hyder i ymgysylltu â democratiaeth leol neu sefyll am swydd etholedig. Mae'n rhan o wneud Cymru'n genedl amrywiol a chynhwysol ac mae ei adolygu yn gam gweithredu yn ein Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol.

Ar ben hynny, mae'n hanfodol bod y Fframwaith yn adlewyrchu'r deddfwriaeth sylweddol sydd wedi'i gwneud ers ei sefydlu, yn benodol Deddf Cydraddoldeb 2010, Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ("Deddf 2021"). Mae'r ddogfen hon yn cynnwys dolenni i'r ddeddfwriaeth wreiddiol. Mewn rhai achosion, mae'r ddeddfwriaeth wedi cael ei diwygio ers hynny ac mae dolenni i'r ddeddfwriaeth ddiwygiedig wedi'u cynnwys yn y llyfryddiaeth ar ddiwedd y ddogfen hon.

Cyflwynodd Deddf 2021 nifer o fesurau i ategu'r fframwaith presennol. Yn gyntaf, gosododd ddyletswydd newydd ar arweinwyr grwpiau gwleidyddol i

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Evch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau eu grŵp. Wrth wneud hynny, rhaid i arweinydd grŵp gydweithredu â phwyllgor safonau'r cyngor wrth arfer ei swyddogaethau i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel. Yn ei dro, mae gan bwyllgor safonau swyddogaethau newydd o dan Ddeddf 2021 uchod i sicrhau bod arweinwyr grwpiau yn gallu cael gafael ar gyngor a hyfforddiant i gefnogi eu dyletswyddau newydd ac i fonitro cydymffurfiaeth arweinwyr grwpiau â'r dyletswyddau hynny.

Yn ail, ar ôl diwedd pob blwyddyn ariannol, bydd yn ofynnol i bwyllgorau safonau gyflwyno adroddiad blynyddol i'r cyngor yn disgrifio sut mae swyddogaethau'r pwyllgor wedi cael eu cyflawni ac yn rhoi trosolwg o faterion ymddygiad o fewn y cyngor. Bydd yn rhaid i'r cyngor ystyried yr adroddiad ac unrhyw argymhellion o fewn 3 mis i'w dderbyn.

Cylch Gorchwyl yr Adolygiad

Cynhaliwyd yr adolygiad annibynnol ("yr Adolygiad") gan Richard Penn, cyn-brif weithredwr awdurdod lleol a chyn-gadeirydd Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol.

Roedd telerau'r adolygiad fel a ganlyn:

- archwiliad o'r codau ymddygiad a fabwysiadwyd gan yr holl awdurdodau gofynnol yn erbyn y Cod Ymddygiad Enghreifftiol i ganfod unrhyw amrywiadau lleol
- dadansoddiad o effeithiolrwydd y Fframwaith o ran meithrin safonau uchel o ran ymddygiad mewn llywodraeth leol yng Nghymru a hyder y cyhoedd yn y trefniadau hynny
- ystyried a yw'r Fframwaith yn dal yn 'addas at ei ddiben', gan gynnwys a yw'r deg egwyddor ymddygiad yn dal yn berthnasol ac a oes angen diweddarau'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol. Roedd hyn yn cynnwys nodi meysydd lle gellid / y dylid gwella'r trefniadau presennol

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Evch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad.html> i well gwybodaeth ddiweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

- ystyriaeth o rôl pwyllgorau safonau, gan gynnwys eu rôl yng nghyswllt cynghorau cymuned ac a yw sefydlu is-bwyllgorau yn cael unrhyw effaith ar y broses o gefnogi cynghorau cymuned a delio â chwynion
- dadansoddiad o'r trefniadau a'r protocolau sydd ar waith o fewn awdurdodau i gefnogi aelodau a staff i atal yr angen i faterion a) godi yn y lle cyntaf, a b) gael eu gwaethygu y tu hwnt i ddatrysiad lleol. Bydd hyn yn cynnwys meysydd fel cyfathrebu a chyfeirio clir, hyfforddiant ac ymwybyddiaeth a dull yr awdurdodau o fynd i'r afael â phryderon.
- ystyried y sancsiynau presennol ac a ydynt yn dal yn briodol

Casgliadau'r Adolygiad Annibynnol o'r Fframwaith Safonau Moesegol

Daeth yr **Adolygiad** i'r casgliad bod y Fframwaith presennol yn 'addas at ei ddiben' a'i fod yn gweithio'n dda yn ymarferol. Awgrymodd y gallai rhai newidiadau arwain at roi mwy o bwyslais yn y Fframwaith ar atal cwynion, gwella'r ffordd yr ymdrinnir â chwynion a sicrhau bod safonau moesegol sy'n uchel eisoes yn cael eu gwella ymhellach.

Datblygu'r Papur Ymgynghori hwn

Ers cyhoeddi'r Adolygiad, rydym wedi ymgysylltu â rhanddeiliaid gan gynnwys swyddogion monitro, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a'i swyddfa, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) ac Un Llais Cymru. Fe wnaethom wrando'n ofalus hefyd ar y drafodaeth am argymhellion yr Adolygiad yng Nghynhadledd Safonau Cymru Gyfan ym mis Chwefror 2022. Ar ben hynny, rydym yn ddiolchgar i'r pwyllgorau safonau sydd wedi ysgrifennu atom gyda'u barn. Mae'r papur ymgynghori hwn yn adeiladu ar argymhellion yr Adolygiad gan ystyried y trafodaethau hyn a dulliau cyfathrebu eraill.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Ystyried Argymhellion yr Adolygiad

Argymhelliad 1

Nid yw'r Cod yn cynnig unrhyw drothwy o ran datgan unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant perthnasol na mantais. Dylai'r trothwy gael ei nodi yn y Cod er mwyn sicrhau cysondeb ledled Cymru.

Ystyried Argymhelliad 1

Mae'r Adolygiad yn nodi nad yw'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol ("y Cod Enghreifftiol") yn cynnwys trothwy ar gyfer datgan rhoddion, lletygarwch, buddiant perthnasol na mantais. O ganlyniad, lle mae cynghorau wedi penderfynu cynnwys trothwy yn eu codau eu hunain, gwelwyd amrywiad eang, yn amrywio o £21 i £100. Mae Cod Ymddygiad Model yn atodiad i Orchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008, fel y'i diwygiwyd.

Mae gwaith archwilio pellach gyda rhanddeiliaid yn awgrymu mai'r rheswm am hyn yw bod gwahanol gynghorau o wahanol feintiau a chyfansoddiad. Hefyd, mae amgylchiadau lleol yn effeithio ar a yw cynghorau wedi penderfynu cynnwys trothwy yn eu cod eu hunain ai peidio ac, os felly, beth yw'r trothwy. Efallai na fydd trothwy o £100 neu £150, er enghraifft, yn briodol ar gyfer rhai cynghorau, gan y gallai fod yn rhy uchel i rai, ac yn rhy isel i eraill

Nid ydym yn cynnig diwygio'r Model Enghreifftiol, ond gan gydnabod bod y dulliau o fynd ati i fonitro rhoddion a lletygarwch yn faterion sensitif yn aml, rydym wedi argymhell yn ein Canllawiau Statudol ac Anstatudol ar gyfer Prif Gynghorau Cymru ategu darpariaethau yn Neddf Llywodraeth Leol 2000, Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 a Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 y dylai'r dull o fynd ati gael ei adolygu a'i gytuno o fewn prif

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth ychydig yn fwy daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

gynghorau unigol ac y dylai'r adolygiad rheolaidd o drothwyon ar gyfer datgan anrhegion, lletygarwch, buddiant perthnasol neu fantais, yn cael ei gynnwys yn adroddiad blynyddol y pwyllgor safonau. Bydd hyn yn helpu o ran tryloywder y trefniadau.

Fel rhan o'r canllawiau, rydym wedi awgrymu bod hwn yn fater y dylid ei drafod fel mater o drefn gan y swyddogion monitro a chadeiryddion grwpiau pwyllgorau safonau.

Argymhelliad 2

Mae'n ofynnol i aelodau gynnwys eu cyfeiriad cartref yng Nghofrestr Buddiannau eu Cyngor. Cytunir na ddylai'r Cod ei gwneud yn ofynnol i Gynghorwyr ddatgelu eu cyfeiriad cartref ac y dylai'r Cod gael ei ddiwygio'n briodol.

Ystyried Argymhelliad 2

Nid yw'r Cod Enghreifftiol fel y'i nodir yn y rheoliadau yn gofyn yn benodol am ddatgelu manylion cyfeiriad cartref cynghorwyr pan gaiff buddiant ei ddatgan o ran eu cartref.

Fodd bynnag, o ystyried y gofynion yn y Cod Ymddygiad i aelodau fod yn agored ac yn dryloyw wrth drin materion yn ymwneud â'u buddiannau personol, gan gynnwys yr eiddo y maent yn berchen arno ac yn byw ynddo, roedd canllawiau a ddarparwyd gan swyddfa'r Ombwdsmon yn cynghori cynghorwyr i gynnwys y cyfeiriad. Yn dilyn trafodaethau â rhanddeiliaid, cytunwyd ei bod yn ofynnol i gynghorwyr ddatgan y buddiant, ond ers hynny mae canllawiau'r Ombwdsmon wedi'u diweddarau **'Y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru'** gan gynghori aelodau bod darparu enw stryd neu god post yr eiddo yn unig yn ddigon. Mae'r newidiadau hyn yn ymwneud â materion ymarferol o ran cyhoeddi cyfeiriad cartref cynghorydd yn unig. Mae'n

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

parhau'n ddyletswydd ar gynghorwyr i sicrhau eu bod yn datgan buddiannau personol a rhagfarnol mewn materion sy'n ymwneud ag unrhyw ran o fusnes y Cyngor sy'n effeithio ar eiddo y maent yn berchen arno neu'n byw ynddo.

Yn ogystal, mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Diwygiadau sy'n Ymwneud â Chyhoeddi Gwybodaeth) (Cymru) 2022, sy'n gymwys mewn perthynas â Chymru, yn diwygio Deddf Llywodraeth Leol 1972 ("Deddf 1972") a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Trefniadau Gweithrediaeth) (Penderfyniadau, Dogfennau a Chyfarfodydd) (Cymru) 2001 ("Rheoliadau 2001") gan ddileu'r gofyniad i gynghorau sir yng Nghymru gyhoeddi manylion cyfeiriadau cartref personol cynghorwyr.

Yng ngoleuni'r uchod, mae'r mater wedi'i ddatrys erbyn hyn ac felly rydym yn cynnig nad oes angen cymryd camau pellach yng nghyswllt yr argymhelliad hwn.

Argymhelliad 3

Ni chaiff 'person' ei ddiffinio yn Neddf Llywodraeth Leol 2000 nac yn y Cod. Argymhellir y byddai'n fuddiol cael diffiniad clir o ystyr 'person' ar wyneb y ddeddfwriaeth neu yn y Cod.

Ystyried Argymhelliad 3

Mae Deddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019 (a Deddf Dehongli 1978) yn darparu diffiniadau o 'berson' sydd yn union yr un fath i bob pwrpas. Mae'r dull gweithredu hwn ar gyfer un diffiniad o dermau a ddefnyddir yn gyffredin wrth ddrafftio deddfwriaeth yn bwysig er mwyn sicrhau nad yw deddfwriaeth sylfaenol ac is-ddeddfwriaeth yn frith o ddiffiniadau o dermau cyffredin, a'r diffiniadau hynny'n gwrthdaro, yn gwrth-ddweud ei gilydd, neu'n ddiangen o hir.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth ychydig yn fwy.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Er ein bod yn cydymdeimlo â'r esiampI a nodwyd yn yr Adolygiad, nid ydym yn bwriadu gweithredu ar yr argymhelliad hwn.

Argymhelliad 4

Nid yw Paragraff 4a o'r Cod yn ei gwneud yn ofynnol i aelod: 'cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd' yn cynnwys yr holl nodweddion gwarchoddedig. Dylai'r ddarpariaeth yn y Cod gael ei hymestyn i gynnwys pob un o'r naw nodwedd warchoddedig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Ystyried Argymhelliad 4

Mae Adran 4 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 ('Deddf 2010') yn darparu ar gyfer y nodweddion gwarchoddedig canlynol:

- oedran
- anabledd
- ailbennu rhywedd
- priodas a phartneriaeth sifil
- beichiogrwydd a mamolaeth
- hil
- crefydd neu gred
- rhyw
- cyfeiriadedd rhywiol

Cafodd y Cod Enghreifftiol ei ddrafftio cyn bodolaeth y darpariaethau hyn ac, er bod yr egwyddorion sydd wedi'u nodi yn y Cod Enghreifftiol yn gydnaws ag ysbryd Deddf 2010, cadarnhaodd trafodaethau gyda rhanddeiliaid y byddai cysoni'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol â'r nodweddion gwarchoddedig yn Neddf

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

2010 nid yn unig yn rhoi eglurder ond hefyd, yn bwysig iawn, yn anfon neges gref bod disgwyl i gynghorwyr hyrwyddo a chynnal y safonau ymddygiad uchaf.

Rydym felly'n cynnig diwygio'r diffiniad ym mharagraff 4a o'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol (Gorchymyn Awdurdodau Lleol ([Cod Ymddygiad Enghreifftiol \(Cymru\) 2008](#)) i gyd-fynd â'r diffiniad o nodweddion gwarchoddedig yn adran 4 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Byddwn hefyd yn diwygio'r diffiniad o gydraddoldeb a pharch yn adran 7 o [Orchymyn Ymddygiad Aelodau \(Egwyddorion\) \(Cymru\) 2001](#).

Argymhelliad 5

Mae'r posibilrwydd o dorri'r Cod yn sgil y defnydd helaeth a chynyddol o'r cyfryngau cymdeithasol gan aelodau etholedig yn destun pryder. Dylai'r canllawiau defnyddiol ar y defnydd o'r cyfryngau cymdeithasol gan CLILC ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru gael eu ffurfioli drwy ddiwygiadau priodol i'r Cod.

Ystyried Argymhelliad 5

Mae trafodaethau â rhanddeiliaid wedi cynnwys ystyried sut mae hyfforddiant, boed hynny'n hyfforddiant cynefino a hyfforddiant parhaus, yn cael ei ddarparu i aelodau etholedig ar y Cod Ymddygiad, gan gynnwys ei ddefnyddio yn achos cyfryngau cymdeithasol.

Mae'r trafodaethau ynghylch y nifer sy'n manteisio ar hyfforddiant ar ôl etholiadau mis Mai 2022 wedi bod yn gadarnhaol ac rydym yn credu y bydd hyfforddiant a'r nifer sy'n manteisio ar hyfforddiant yn fwy effeithiol o ran mynd i'r afael â'r mater hwn na diwygio'r Cod Enghreifftiol. Mae'r Cod Enghreifftiol yn berthnasol i ymddygiad cynghorydd mewn nifer o amgylchiadau, ac rydym yn

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

teimlo felly nad yw'n briodol cyfleu un cyd-destun yn hytrach nag eraill yn y Cod Enghreifftiol ei hun.

Felly, nid ydym yn bwriadu diwygio'r Cod Enghreifftiol ond byddwn yn parhau i weithio gyda CLILC, Un Llais Cymru, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a swyddogion monitro i hyrwyddo hyfforddiant fel y ffordd fwyaf priodol o atal ymddygiad amhriodol drwy gyfrwng y cyfryngau cymdeithasol.

Rydym hefyd wedi cynnwys cyfeiriad penodol at hyfforddiant ar y Cod Enghreifftiol ac yn defnyddio'r Cod yng nghyd-destun cyfryngau cymdeithasol yn ein canllawiau statudol diwygiedig ar hyfforddi a datblygu aelodau a gyhoeddwyd o dan adran 7 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ac yn y canllawiau ar y cynlluniau hyfforddi y mae'n ofynnol i gynghorau tref a chymuned eu paratoi o dan Ddeddf 2021.

Argymhelliad 6

Mae 6(1)(b) o'r Cod Ymddygiad yn rhwymo aelodau etholedig i adrodd ar ymddygiad troseddol pobl eraill ond nid eu hymddygiad troseddol eu hunain. Dylai'r Cod Ymddygiad gael ei ddiwygio'n briodol fel bod yr aelod yn gorfod adrodd ar ei ymddygiad troseddol ei hun.

Ystyried Argymhelliad 6

Mae ymddygiad troseddol yn faes cyfreithiol gymhleth. Yn gyntaf, mae angen gwybod pryd y dylai'r aelod 'adrodd' ar ei ymddygiad troseddol ei hun. A ddylid rhoi gwybod pan fydd yr aelod yn cael ei gyhuddo neu pan fydd yr aelod yn cael gwybod bod ymchwiliad troseddol yn cael ei gynnal. Sut byddai hyn yn effeithio ar egwyddorion sylfaenol cyfiawnder naturiol a'r posibilrwydd y byddai'r aelod yn rhagfarnu achosion neu ymchwiliadau yn ei erbyn ei hun.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

A ddylai fod angen adrodd pan fydd euogfarn wedi'i gwneud, er y gallai apêl fod ar y gweill neu pan fydd pob llwybr apêl wedi'i ddilyn. Y naill ffordd neu'r llall byddai'r argymhelliad fel y'i gwnaethpwyd yn gosod safon uwch ar gyfer hunan-adrodd nag ar gyfer rhoi gwybod am aelod arall lle mae 'ymddiriedaeth resymol' yn cael ei osod fel safon.

Cwestiwn arall yw sut y byddai'r dull hwn yn cyd-fynd â'r drefn anghymhwys ar gyfer aelodaeth o awdurdodau lleol. Ar hyn o bryd, nid yw aelodau wedi'u gwahardd nes y bydd pob apêl wedi'i disbyddu neu os nad ydynt wedi bod mewn cyfarfod awdurdod lleol am fwy na chwe mis, pa un bynnag sy'n digwydd gyntaf.

Hefyd, credwn fod yr egwyddorion a nodir yng **Ngorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001** yn ddigon cryf i ddibynnu ar aelod yn hunan-adrodd ar unrhyw gamau y gallai fod wedi'u cymryd a allai fod yn groes i'r egwyddorion a'r Cod cysylltiedig.

Felly, rydym yn cynnig peidio â chymryd unrhyw gamau pellach yng nghyswllt yr argymhelliad hwn.

Argymhelliad 7

Hyfforddiant gorfodol ar y Cod Ymddygiad i holl aelodau prif gynghorau a chynghorau cymuned. Cynnwys ymrwymiad i gwblhau'r hyfforddiant angenrheidiol yn y Datganiad Derbyn Swydd y mae'n ofynnol i bob aelod etholedig ei lofnodi o dan Orchymyn Etholiadau Lleol (Datganiad Derbyn Swydd) (Cymru) 2004.

Ystyried Argymhelliad 7

Mae hyfforddiant hygyrch o ansawdd uchel, a'r nifer sy'n manteisio arno, wedi

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i welli deallwch fwy daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

bod yn thema sy'n codi dro ar ôl tro yn ein trafodaethau â rhanddeiliaid. Mae Un Llais Cymru a CLILC wedi canolbwyntio ar hyn yn y cyfnod cyn ac ar ôl etholiadau mis Mai 2022. Mae swyddogion monitro hefyd wedi bod yn blaenoriaethu hyfforddiant ar y cod ymddygiad ar gyfer aelodau sydd newydd eu hethol a rhai sy'n dychwelyd.

Hyfforddiant yw un o'r meysydd y byddwn yn gofyn i bwyllgorau safonau adrodd yn ei gylch. Hefyd, mae'n ofynnol i bwyllgorau safonau weithio gydag arweinwyr grwpiau gwleidyddol i gefnogi'r gwaith o gyflawni eu dyletswydd statudol i hyrwyddo safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau eu grwpiau gwleidyddol mewn canllawiau statudol a gyhoeddir o dan 2021. Rydym felly wedi archwilio'r mater hwn ymhellach fel rhan o'r ymgynghoriad diweddar ar weinyddu a diwygio etholiadol **Papur Gwyn ar weinyddu a diwygio etholiadol**. Daeth yr ymgynghoriad hwn i ben ar 10 Ionawr. Mae'r ymatebion a dderbynnir yn cael eu hystyried ar hyn o bryd a byddant yn llywio'r polisi yn y dyfodol ar y mater hwn.

Nid yw Gorchymyn Etholiadau Lleol (Datganiad Derbyn Swydd) (Cymru) 2004 wedi ei ddiddymu na'i ddiwygio ers ei wneud yn 2004. Mae'r datganiad derbyn swydd wedi'i gynnwys yn Atodlen 2 fel a ganlyn:

- Yr wyf i [(1)], a minnau wedi fy ethol i swydd [(2)] [(3)], yn datgan fy mod yn cymryd arnaf fy hun y swydd honno, ac y byddaf yn cyflawni dyletswyddau'r swydd yn briodol ac yn ffyddlon hyd eithaf fy marn a'm gallu.
- Yr wyf yn ymrwymo i barchu'r cod ymddygiad a ddisgwylir oddi wrth aelodau ac sy'n bodoli am y tro ac a allai gael ei adolygu o dro i dro [(4)].
- Llofnodwyd Dyddiad
- Cafodd y datganiad hwn ei wneud a'i lofnodi ger fy mron
- Llofnodwyd

Swyddog priodol y cyngor (5)

(1) Mewnoder enw'r person sy'n gwneud y datganiad.

(2) Mewnoder "aelod" neu "Maer" fel y bo'n briodol.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Evch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

(3) a (4) Mewn osodder enw'r awdurdod y mae'r person sy'n gwneud y datganiad yn aelod ohono neu'n faer yr awdurdod.

(5) Pan wneir y datganiad gerbron person arall a awdurdodwyd gan adran 83(3) neu (4) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, dylid datgan, yn lle hynny, yn rhinwedd pa swydd y mae'r person hwnnw'n derbyn y datganiad.

Gellid dadlau bod cynnwys cyfeiriad at hyfforddiant yn y datganiad derbyn swydd yn gwneud hyfforddiant yn orfodol, i bob pwrpas, ac felly nid ydym yn cynnig gwneud unrhyw ddiwygiadau iddo ar hyn o bryd.

Byddwn fodd bynnag yn:

- parhau i weithio gyda chynghorau, CLILC ac Un Llais Cymru i hyrwyddo pwysigrwydd hyfforddiant a'r nifer sy'n manteisio arno ymysg cynghorwyr
- parhau i gefnogi'r gwaith o ddatblygu adnoddau hawdd eu defnyddio er mwyn galluogi hyfforddiant, gan gynnwys hyfforddiant ar-lein
- ystyried sut mae'r hyfforddiant hwn yn cael ei nodi fel rhan o'r asesiad hyfforddi a datblygu a gynhaliwyd gan benaethiaid gwasanaethau democrataidd a phwyllgorau gwasanaethau democrataidd mewn prif gynghorau o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ac fel rhan o gynlluniau hyfforddi a luniwyd o dan Ddeddf 2021 mewn cynghorau tref a chymuned

Byddwn hefyd:

- yn ymgysylltu ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a'i swyddfa i asesu lefel a natur y cwynion sy'n cael eu derbyn ac a yw peidio â mynd ar hyfforddiant wedi cyfrannu at yr ymddygiad gwael a adroddir ac i ba raddau y mae hyfforddiant yn cael ei argymhell fel rhan o'r ateb
- yn ei gwneud yn ofynnol i bwyllgorau safonau fonitro ac adrodd ynghylch a yw cynghorwyr sydd wedi bod yn destun cwyn a gadarnhawyd wedi mynychu sesiwn hyfforddi ar y cod ymddygiad ai peidio. Rydym wedi cynnwys y gofyniad hwn mewn canllawiau statudol i bwyllgorau safonau a

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Enwch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad.html> i wellwch y ddogfen hon ychydig mwy.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

ddyroddwyd o dan adran 63 o Ddeddf 2021

Argymhelliad 8

Datrys mwy o gwynion yn lleol. Dylai'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol gael ei ddiwygio'n briodol er mwyn ei gwneud yn ofynnol i ystyried datrys cwyn yn lleol cyn ei hatgyfeirio at yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus.

Ystyried Argymhelliad 8

Bwriad protocolau datrys lleol yw ymdrin â'r hyn a elwir weithiau'n gwynion 'lefel is' a wneir dan y cod ymddygiad gan un aelod am aelod arall, ac weithiau, os yw'n briodol, cwynion tebyg a wneir gan swyddogion neu aelodau o'r cyhoedd. Mae'r rhain fel arfer yn gwynion am fethu dangos parch ac ystyriaeth tuag at eraill.

Yn gyntaf, nid ydym yn credu ei bod yn briodol delio ag UNRHYW gŵyn a wneir o dan y cod ymddygiad drwy benderfyniad lleol yn gyntaf. Nid ydym yn credu mai bwriad yr argymhelliad mewn unrhyw achos yw y byddai pob cwyn yn cael ei datrys yn lleol yn gyntaf.

Yn ail, rydym yn awgrymu bod yr enw 'Cod Enghreifftiol' yn dangos yn glir mai dyna ydyw cod enghreifftiol sy'n nodi'r gofyniad cyfreithiol sylfaenol ar gyfer ei gynnwys yn y cod ymddygiad y mae cyngor yn ei fabwysiadu. Ym marn Llywodraeth Cymru, byddai'n gwbl ymarferol i gynghorau gynnwys y gofyniad i gael protocol datrys lleol yn eu codau fel y'u mabwysiedir.

Fodd bynnag, credwn gwneud y broses yn weladwy i'r cyhoedd, swyddogion ac aelodau yn bwysig ac felly rydym wedi cynnwys gofyniad yn ein canllawiau statudol i bwyllgorau safonau ar eu hadroddiadau blynyddol i ystyried gweithrediad y protocol lleol ac asesiad o'i effaith. Pan na fydd protocol lleol

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

wedi'i fabwysiadu, byddwn yn gofyn i bwyllgorau safonau ystyried a fyddai mabwysiadu protocol o'r fath yn cefnogi ei swyddogaethau yng nghyswllt hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad moesegol.

Argymhelliad 9

Pwerau estynedig i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Byddai mwy o ddefnydd o ddisgresiwn yr Ombwdsmon ym maes atgyfeirio na'r hyn a geir ar hyn o bryd yn cael ei groesawu gan Swyddogion Monitro a Chadeiryddion Pwyllgorau Safonau. Byddai ymestyn ei bŵer i atgyfeirio cwynion yn ôl at ddatrysiad lleol yn newid buddiol i'r fframwaith presennol

Ystyried Argymhelliad 9

Nododd yr Adroddiad fod ymddygiad gwael (hyd yn oed os nad yw'n bodloni trothwy Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer ymchwiliad llawn) yn cael effaith niweidiol ar hyder y cyhoedd ac aelodau etholedig yn y system. Mynegwyd y farn hon eto yng nghyd-destun cwynion 'lefel isel' nad ydynt yn bodloni'r meini prawf ar gyfer ymchwiliad llawn gan yr Ombwdsmon.

Cytunwn â'r casgliadau bod camau sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael â'r math hwn o ymddygiad yn hanfodol er mwyn cynnal hyder yn y system. Fodd bynnag, nid ydym yn credu bod angen newid y gyfraith.

Pan fydd achos yn bodloni trothwy Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer ymchwiliad a phan fydd yr Ombwdsmon yn dechrau ymchwiliad, mae adran 70(4) o Ddeddf 2000 yn datgan, pan fydd yr Ombwdsmon yn rhoi'r gorau i ymchwiliad o dan adran 69 cyn iddo gael ei gwblhau, y caiff yr Ombwdsmon gyfeirio'r materion sy'n destun yr ymchwiliad at swyddog monitro'r awdurdod perthnasol dan sylw. Hyd yn oed pan nad ymchwilir i achosion, dull yr Ombwdsmon yw rhannu pob achos â'r swyddogion monitro. Mae hyn, wrth

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Evch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i wellwch eiddoedd hysbysu daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

ystyried y newidiadau i Ddeddf 2000 a fewnosodwyd gan Ddeddf 2021, sy'n cryfhau rôl arweinwyr grwpiau gwleidyddol a phwyllgorau safonau i hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad ymysg aelodau, yn golygu bod modd mynd i'r afael â'r mater hwn drwy drafodaethau rhwng yr Ombwdsmon, swyddogion monitro a phwyllgorau safonau.

Mae'r Ombwdsmon wedi cytuno i archwilio sut y gall gefnogi swyddogion monitro a phwyllgorau safonau gyda'u rôl ehangach, ac felly nid ydym yn bwriadu cymryd unrhyw gamau pellach.

Argymhelliad 10

Newidiadau i bwerau a phrosesau Panel Dyfarnu Cymru.

Ystyried Argymhelliad 10

Roedd argymhelliad yr Adroddiad yn cynnwys sawl cynnig ar gyfer newid gweithdrefnau'r Panel fel a ganlyn.

Gorchmynion Adrodd Cyfyngedig

Ni all y Panel reoli'r broses o adrodd am unrhyw achos gan y wasg. Mae Llywydd y Panel o'r farn y byddai'r pwerau fel y rhai sydd ar gael i Dribiwnlys Cyflogaeth, i osod Gorchymyn Adrodd Cyfyngedig naill ai hyd ddiwedd achos neu Orchymyn Adrodd Cyfyngedig estynedig, yn briodol i bob un o Dribiwnlysoedd Panel Dyfarnu Cymru lle mae tegwch y tribiwnlys neu ddiogelwch tystion, aelodau panel neu staff o bosibl yn cael ei danseilio.

Felly, rydym yn gofyn am eich barn ynghylch a ddylem wneud darpariaeth ddeddfwriaethol i alluogi'r Panel i gyhoeddi gorchmynion adrodd cyfyngedig, ac

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddar.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

mae cwestiwn ar hyn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Anhysbysrwydd tystion

Gall y Llywydd gyhoeddi canllawiau i sicrhau cysondeb a thryloywder, ond mae'r Panel o'r farn y byddai pŵer penodol i fod yn ddienw, a ddefnyddir yn gymesur i sicrhau diogelwch tystion, yn briodol ar gyfer tribiwnlysoedd achos ac apêl.

Felly, rydym yn gofyn am eich barn ynghylch a ddylid cael darpariaeth gyfreithiol benodol ar gyfer y Panel er mwyn sicrhau bod tystion yn aros yn ddienw, ac mae cwestiwn ar hyn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Datgelu

Nodwyd mater yn ymwneud â datgelu'r deunydd heb ei ddefnyddio a ddelir gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a swyddogion monitro yn yr Adroddiad. Cytunwyd i ddiwygio proses yr Ombwdsmon ei hun yn y cyswllt hwn, gyda Chyfarwyddyd Ymarfer/Canllawiau Llywyddol ar ddatgelu ac ar rôl y Swyddog Monitro yn gyffredinol.

Mae'r mater hwn bellach wedi'i ddatrys drwy newid y Canllawiau Llywyddol ac felly nid oes angen cymryd camau pellach.

Trefn y Tribiwnlys Apêl

Mae Llywydd y Panel Dyfarnu yn credu y dylid gwneud diwygiadau i drefn y Tribiwnlys Apêl i gynnwys pŵer datganedig i alw tystion i Dribiwnlys Apêl.

Hefyd, mae rheoliad 9(2) o Reoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth ar ymgyngoriad.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

("Rheoliadau 2001") yn ei gwneud yn ofynnol i'r pwyllgor safonau ystyried argymhelliad o benderfyniad Panel Dyfarnu Cymru y dylid rhoi cosb wahanol i'r penderfyniad gwreiddiol. Nid yw rhai rhanddeiliaid yn cefnogi'r broses hon er bod Llywydd y Panel yn ei gefnogi gan fod y pwyllgor safonau yn parhau i fod yn gyfrifol ac y gall adlewyrchu ei ymateb i benderfyniad y Panel yn y sanctsiwn y mae'n penderfynu ei osod.

Mae'r trefniadau presennol mewn perthynas ag apeliadau wedi'u nodi yn Rheoliadau 2001 ac mewn Canllawiau Llywyddol. Hefyd, ceir Cyfarwyddyd Ymarfer gan Banel Dyfarnu Cymru sy'n nodi gwybodaeth berthnasol am weithdrefnau'r Panel mewn ymateb i gyfeiriad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Mae'r Canllawiau a'r Cyfarwyddiadau Ymarfer ar gael ar wefan y Panel, drwy ddilyn y ddolen hon [Panel Dyfarnu Cymru](#). Gweler hefyd Ganllawiau a Chyfarwyddiadau Llywyddol y Panel yma [Dogfennau Ymarfer](#).

Felly, mae gennym ddiddordeb yn eich barn ynghylch a ddylid darparu ar gyfer pŵer datganedig i alw tystion i driwlynlysoedd apêl, ac a ddylid gwneud unrhyw newidiadau i'r weithdrefn gan gyfeirio penderfyniadau apêl yn ôl at bwllgorau safonau. Mae cwestiwn am hyn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Gweithdrefn y Tribiwnlys Achosion

Mae Llywydd y Panel o'r farn bod y rheoliadau wedi dyddio ac mae wedi cynnig nifer o ddiwygiadau i wneud gweithdrefn y tribiwnlys achosion yn fwy effeithlon a thecach i dystion.

Mae'r cynigion hyn yn ymwneud â'r canlynol:

- darparu darpariaeth ddatganedig ar gyfer gwrandawiadau preifat rhannol gyhoeddus a rhannol breifat
- a ddylid ailystyried y gofyniad i ddarparu saith niwrnod o rybudd o ohirio

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Evch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddar

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

gwrandawriad i'r aelod a gyhuddir

- y broses ar gyfer ceisio caniatâd i apelio

Mae'r broses bresennol ar gyfer ceisio caniatâd i apelio wedi'i nodi yn Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001, fel y'u diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Dirymiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016.

Mae'n ei gwneud yn ofynnol i'r Llywydd, neu ei enwebai, wneud penderfyniad o fewn 21 diwrnod i dderbyn cais i apelio. Os bydd y Llywydd yn gofyn am ragor o wybodaeth, mae gan yr ymgeisydd 14 diwrnod i ymateb, ac yna mae gan y Llywydd 14 diwrnod o dderbyn yr wybodaeth bellach i wneud penderfyniad. Fodd bynnag, mae'n bosibl y bydd gwahanol ddeongliadau o effaith cais am wybodaeth ychwanegol ar yr amserlen gan nad yw'n glir o bosibl a yw'r 'cloc' ar y 21 diwrnod yn dod i ben tra bo'r wybodaeth ychwanegol yn cael ei cheisio.

Ar ben hynny, nid yw'r rheoliadau'n rhoi cyfle i'r Ombwdsmon gyflwyno sylwadau a chynnal gwrandawriad rhagarweiniol i benderfynu a yw caniatâd i apelio yn bosibl os oes 'amgylchiadau arbennig', ond nid oes estyniad yn yr amser y darperir ar ei gyfer yn y rheoliadau i ganiatáu ar gyfer hyn.

Felly, mae'r Llywydd wedi cynnig dull gwahanol fel a ganlyn:

- cynghorydd yn anfon apêl; ni phennir dyddiad cau ar gyfer penderfyniad gan Banel Dyfarnu Cymru
- y Llywydd/y Cofrestrydd yn gwirio bod yr apêl wedi amgáu penderfyniad y Pwyllgor Safonau ac os nad yw, mae'n rhoi 7 diwrnod i'r cynghorydd ei darparu (ac mae ganddo'r pŵer i ofyn i'r swyddog monitro a yw'n dymuno gwneud hynny am y penderfyniad ac unrhyw wybodaeth arall)
- yr apêl yn cael ei hanfon at yr Ombwdsmon sy'n cael 14 diwrnod i roi sylwadau;
- yr apêl, penderfyniad y pwyllgor safonau ac unrhyw sylwadau gan yr

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Evch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Ombwdsmon yn cael eu rhoi gerbron y Llywydd (neu ei enwebai) ar gyfer penderfyniad ar y papurau; unwaith eto, ni fyddai dyddiad cau yn cael ei bennu ar gyfer penderfyniad;

- gall y Llywydd neu ei enwebai gyfarwyddo bod gwrandawriad rhagarweiniol yn cael ei gynnal os ydynt o'r farn ei bod er 'budd cyfiawnder' i wneud hynny yn hytrach nag 'amgylchiadau arbennig'

Byddem yn croesawu eich barn am y newidiadau arfaethedig hyn i'r weithdrefn caniatâd i apelio. Yn yr un modd, ynghylch a ddylid cael darpariaeth benodol i alluogi cynnal rhan neu'r holl wrandawriad yn breifat, a hefyd a ddylid cadw'r gofyniad i ddarparu dim llai na saith niwrnod o rybudd o ohirio gwrandawriad.

Mae cwestiynau am yr uchod wedi'u cynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Pwerau dedfrydu

Mae'r pwerau sydd ar gael i Banel Dyfarnu Cymru yn gyfyngedig ac roedd rhai rhanddeiliaid yn teimlo y dylid cael opsiwn i osod sancsiynau mwy amrywiol yn yr un modd â chyn-Banel Dyfarnu Lloegr.

Pan fo tribiwnlys achos yn penderfynu bod aelod wedi methu cydymffurfio â'r cod ymddygiad, nodir y sancsiynau y caiff eu gosod yn adran 79 o Ddeddf 2000. Caiff y tribiwnlys atal aelod dros dro am gyfnod o hyd at ddeuddeng mis neu ei wahardd am gyfnod o hyd at 5 mlynedd.

Mae gennym ddiddordeb yn eich barn ynghylch a ddylai ystod ehangach o sancsiynau fod ar gael i'r Panel ac os felly, beth ddylai'r rhain fod? Mae cwestiwn am hyn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Tribiwnlysoedd Achosion Interim

Mae gan yr Ombwdsmon y pŵer i wneud atgyfeiriadau interim i'r Panel os yw er budd y cyhoedd ac os oes tystiolaeth prima facie fod yr unigolyn wedi methu cydymffurfio â'r cod ymddygiad, y mae ei natur yn debygol o arwain at anghymwyso.

Mae rhanddeiliaid o'r farn bod y trothwy ar gyfer bodloni'r gofynion deddfwriaethol ar gyfer atgyfeiriad interim yn rhy uchel, ond byddai unrhyw newid i'r pwerau hyn yn galw am ddeddfwriaeth sylfaenol gan Lywodraeth Cymru.

Y cynnig yw y dylid symleiddio'r broses gyfan drwy gymhwyso prawf tebyg i'r un a ddefnyddir gan y Tribiwnlysoedd Rheoleiddio megis y Tribiwnlys Ymarferwyr Meddygol. Byddai hwn yn ddiwygiad cymharol fach i'r prawf budd y cyhoedd presennol ond byddai'n gwneud y dull gweithredu i'w fabwysiadu a'r diffiniad o fudd y cyhoedd yn llawer cliriach. Byddai angen deddfwriaeth newydd gan Lywodraeth Cymru.

Hyd yma, ni fu unrhyw dribiwnlysoedd dros dro. Mae rhanddeiliaid wedi awgrymu mai'r rheswm pennaf am hyn yw bod y broses yr un fath ag ar gyfer tribiwnlys achos llawn. Felly ceir tybiaeth fod Rheoliadau Dyfarniadau gan Dribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim (Cymru) 2001 yn rhwystr i'w diben bwriedig.

Mae adrannau 76, 77 a 78 o Ddeddf 2000 yn nodi aelodaeth tribiwnlysoedd interim, gallu'r person sy'n destun y dyfarniad i gael cynrychiolaeth briodol a'r sancsiwn y caiff tribiwnlys interim ei roi (uchafswm o ataliad unwaith-ac-am-byth, chwe-mis neu ataliad rhannol).

Felly, mae'n ymddangos nad yw'r broses a nodir ar hyn o bryd yn addas at y diben o gydbwysu, a pheidio â rhagfarnu, mynediad aelod etholedig at

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ench i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth ymwybodol daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

gyfiawnder mewn tribiwnlys achos, a budd y cyhoedd.

Felly, awgrymwyd bod y broses yn cael ei symleiddio drwy ddefnyddio prawf tebyg i'r un a ddefnyddir gan Dribiwnlysoedd Rheoleiddio megis y Gwasanaeth Tribiwnlys Ymarferwyr Meddygol. Byddai'r tribiwnlys achos interim yn bwrw ymlaen ag aelod cyfreithiol yn eistedd ar ei ben ei hun, ac yn ystyried y cais ar sail y papurau'n unig, ond gyda'r gallu i wahodd sylwadau llafar gan y partion pe bai'r aelod o'r farn bod hynny er budd cyfiawnder.

Fel nawr, byddai'r broses hefyd yn galluogi'r Ombwdsmon i gyflwyno cyfeiriad at Lywydd y Panel gydag adroddiad yn nodi'r cefndir a pham y ceisiwyd ataliad dros dro.

Ar y mwyaf, dim ond gwaharddiad o chwe mis (rhannol neu lawn) fyddai'n bosibl a gellid ei adnewyddu hyd at gyfanswm o hyd at dair gwaith (18 mis i gyd). Byddai'r aelod a gyhuddir yn cael cyfle i gyflwyno pam na ddylid gwneud yr ataliad dros dro, ond ni fyddai tystiolaeth yn cael ei galw a byddai adroddiad yr Ombwdsmon yn cael ei ystyried yn ei rinwedd ei hun, yn yr un modd ag adroddiad y Cyngor Meddygol Cyffredinol yn y Gwasanaeth Tribiwnlys Ymarferwyr Meddygol.

Dyma ddull posibl o ymdrin â'r prawf budd y cyhoedd. Byddai'n briodol gwahardd neu wahardd aelod yn rhannol os yw'n ymddangos i'r tribiwnlys achos interim:

- y byddai tribiwnlys achos mewn gwrandawriad terfynol yn debygol o ddyfarnu bod methiant wedi bod i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod perthnasol dan sylw
- a bod natur y methiant hwnnw yn golygu ei fod yn debygol o arwain at anghymhwyso o dan adran 79(4)(b) o Ddeddf 2000
- a'i bod er budd y cyhoedd i atal neu atal yn rhannol yr aelod a gyhuddir ar unwaith er mwyn diogelu aelodau o'r cyhoedd, cynnal ffydd y cyhoedd mewn llywodraeth leol, cynnal safonau ymddygiad priodol, neu alluogi ymchwiliad

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Evch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddar.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i gael ei gwblhau

Er mwyn cyflawni'r newid hwn yn llawn, byddai angen diwygio Deddf 2000 a Rheoliadau Dyfarniadau gan Dribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim (Cymru) 2001.

Felly, rydym yn gofyn am eich barn am y cynnig hwn a cham canolradd posibl i ddiwygio'r rheoliadau dim ond i symleiddio'r broses ar gyfer tribiwnlysoedd achos interim tan y cyfryw amser, os cefnogir y cynnig, y gellir newid y ddeddfwriaeth sylfaenol. Gallai diwygio'r rheoliadau gynnwys atodlen newydd yn benodol ar gyfer proses fyrrach, symlach ar gyfer tribiwnlysoedd dros dro. Mae cwestiwn am hyn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Argymhelliad 11: Rôl Pwyllgorau Safonau

Pwerau ychwanegol i'w gwneud yn ofynnol i aelodau gael hyfforddiant angenrheidiol a'r pŵer i'w gwneud yn ofynnol i aelod ymddiheuro i'r achwynydd.

Dylai fod Fforwm Cymru gyfan ar gyfer Cadeiryddion Annibynnol Pwyllgorau Safonau a dylid ailsefydlu'r Gynhadledd flynyddol ar gyfer Cadeiryddion Annibynnol ac aelodau Annibynnol o Bwyllgorau Safonau.

Ystyried Argymhelliad 11

Mae'r argymhellion sy'n ymwneud â phwerau pwyllgorau safonau i'w gwneud yn ofynnol i aelodau gael hyfforddiant angenrheidiol ac i fynnu ymddiheuriad i'r achwynydd yn ymwneud â'r rôl a gynigiwyd gan yr Adolygiad ar gyfer pwyllgorau safonau i fynd i'r afael â'r ddwy gŵyn yr ymdrinnir â nhw drwy'r broses datrys lleol ac unrhyw gwynion a gyfeiriwyd yn ôl i'w datrys yn lleol ar ôl eu cyfeirio at yr Ombwdsmon i ddechrau. Nid ydym yn credu bod angen rhagor o bwerau cyfreithiol ar bwyllgorau safonau i arfer y swyddogaethau hyn. Mae'r

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ench i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth ychwanegol daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

swyddogaethau a roddwyd iddynt yn Neddf 2000 eisoes yn cynnwys hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ran ymddygiad a helpu aelodau ac aelodau cyfetholedig i gydymffurfio â'r cod ymddygiad.

Rydym felly'n cynnig bod y rhain yn faterion y gellid eu hymgorffori mewn codau a phrotocolau lleol heb fod angen rhagor o ddeddfwriaeth. Rydym wedi cynnwys arweiniad ar y materion hyn yn y canllawiau statudol i bwyllgorau safonau mewn perthynas ag arfer y swyddogaethau newydd a roddir iddynt gan Ddeddf 2021.

Mae CLILC wedi cytuno i gynnal fforwm Cymru gyfan ar gyfer cadeiryddion annibynnol pwyllgorau safonau ac mae cynhadledd safonau Cymru gyfan wedi cael ei hailsefydlu. Nid mater i Lywodraeth Cymru oedd y camau hyn, ond rydym yn eu cefnogi ac yn croesawu'n fawr sefydlu'r rhwydwaith ac ailgynnull y gynhadledd.

Argymhelliad 12

Hygyrchedd y fframwaith safonau moesegol Gwneud y broses fframwaith yn fwy hygyrch i'r cyhoedd.

Ystyried Argymhelliad 12

Rydym yn cytuno â'r adolygiad bod hyder y cyhoedd yn y Fframwaith yn hanfodol i'n democratiaeth leol. Un o'r camau i sicrhau hyder yw bod y broses yn hygyrch ac yn cael ei defnyddio'n gyson ledled Cymru. Byddwn felly'n gweithio gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Un Llais Cymru a swyddogion monitro i godi ymwybyddiaeth y cyhoedd o'r Fframwaith a'r hyn y gall y cyhoedd ei ddisgwyl os byddant yn ei ddefnyddio.

Byddem yn croesawu unrhyw farn ynghylch sut y gellid mynd ati i godi

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddar.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

ymwybyddiaeth er mwyn cynnwys pawb ledled Cymru. Mae cwestiwn am hyn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Materion cysylltiedig eraill a godwyd mewn trafodaethau gyda rhanddeiliaid ar ôl cyhoeddi Adroddiad Adolygiad Penn

Yn ogystal â'r argymhellion a godwyd yn yr adroddiad ar yr Adroddiad, mae rhanddeiliaid wedi codi nifer o faterion eraill gyda ni ac rydym yn awr yn gofyn am sylwadau ar y canlynol.

Hysbysebu am Aelodau Annibynnol o Bwyllgorau Safonau

Mae'r rheoliadau'n ei gwneud yn ofynnol bod hysbysebion ar gyfer swyddi gwag ar gyfer aelodau annibynnol o bwyllgorau safonau yn cael eu rhoi mewn papurau newydd lleol. Mae rhai rhanddeiliaid wedi dweud wrthym nad yw hyn yn creu maes o ymgeiswyr a'i fod yn gostus ac yn cymryd llawer o amser. Maent wedi awgrymu bod dulliau eraill o hysbysebu ac estyn allan drwy rwydweithiau cynghorau yn creu maes mwy ac yn cyrraedd ymgeiswyr o gefndiroedd mwy amrywiol. (Gweler rheoliad 13 o Reoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001).

Felly, rydym yn gofyn am farn ynghylch a ddylid dileu'r gofyniad i hysbysebu swyddi gwag ar gyfer aelodau annibynnol ar bwyllgorau safonau mewn papurau newydd. Mae cwestiwn am hyn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Cyn-weithwyr cyngor yn eistedd fel aelodau annibynnol ar

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgynghoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth ar ymgyddiaeth.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Bwyllgorau Safonau

Ar ôl cyfnod gras o ddeuddeg mis, gall cyn-weithwyr cyngor eistedd fel aelodau annibynnol ar bwyllgorau safonau cyngorau os nad oedd y cyngor hwnnw'n un o'u cyn-gyflogwyr, ond nid ar bwyllgor safonau'r cyngor a fu'n eu cyflogi, hyd yn oed os nad y cyngor hwnnw oedd eu cyflogwr diweddaraf.

Mae hyn yn golygu na all pob cyn-gyflogai, gan gynnwys y rheini a allai fod wedi gweithio'n rhan-amser i'r cyngor, efallai pan oeddent yn fyfyrwyr neu'n gynnar yn eu gyrfaedd, eistedd fel aelodau annibynnol ar bwyllgor safonau'r un cyngor.

Mae rhanddeiliaid wedi awgrymu bod hyn yn anghymesur ac yn eithrio nifer fawr o ymgeiswyr o ansawdd uchel posibl rhag cyflwyno'u hunain fel aelodau neu gadeiryddion annibynnol. (Gweler rheoliad 7 o Reoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001.)

Felly, rydym yn ceisio barn ynghylch a ddylid dileu'r gwaharddiad gydol oes ar gyn-weithwyr cyngor rhag bod yn aelodau annibynnol o bwyllgor safonau eu cyn-gyflogwr.

Os felly, beth fyddai'n hyd addas ar gyfer cyfnod gras rhwng cyflogaeth a phenodi i bwyllgor safonau ac a ddylai hyn fod yr un fath ar gyfer holl weithwyr cyngorau, neu'n hirach ar gyfer y rheini a oedd mewn swyddi dan gyfyngiadau statudol neu wleidyddol yn y gorffennol fel y'u diffinnir yn Neddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, er enghraifft y Prif Weithredwr, y Prif Swyddog Cyllid, y Swyddog Monitro a'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd?

Mae cwestiwn am hyn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Cyn-gynghorwyr yn eistedd fel aelodau annibynnol ar Bwyllgorau Safonau

Hefyd, ar ôl cyfnod gras o ddeuddeg mis, gall cyn-gynghorwyr eistedd fel aelodau annibynnol ar bwyllgorau safonau cynghorau na chawsant eu hethol iddynt. Fodd bynnag, mae gwaharddiad gydol oes arnynt rhag gwasanaethu fel aelodau annibynnol ar bwyllgor safonau'r cyngor y cawsant eu hethol iddo. (Gweler rheoliad 6 o Reoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001.)

Erbyn hyn, nid oes cyfnod gras i gynghorwyr sy'n cael eu cyflogi gan y cyngor y cawsant eu hethol iddo'n ffurfiol ac felly rydym hefyd yn ceisio barn ynghylch a ddylid dileu'r gwaharddiad gydol oes ar wasanaethu fel aelod annibynnol ar bwyllgor safonau'r cyngor y cafodd cynghorydd ei ethol iddo.

Os ydych chi'n meddwl y dylai fod cyfnod gras, beth fyddai'n gyfnod addas yn eich barn chi? Mae cwestiwn am hyn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Pwyllgorau Safonau Galw Tystion a Sancsiynau

Rôl y pwyllgor safonau yw ystyried adroddiad ac argymhellion gan swyddog monitro neu adroddiad gan yr Ombwdsmon ac, ar ôl clywed sylwadau gan y person yr ymchwilir iddo neu ar ei ran, penderfynu a dorwyd cod ymddygiad yr awdurdod ai peidio ac, os felly, penderfynu ar y sancsiwn. Gall y pwyllgor safonau hefyd ofyn i'r swyddog monitro neu'r Ombwdsmon ddod ger ei fron er mwyn, ymhlith pethau eraill, esbonio eu hadroddiad. Darperir ar gyfer hyn yn Rheoliad 8(3A) o'r Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol.

Fodd bynnag, nid oes gan bwyllgorau safonau y pŵer o dan naill ai Reoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001 na Rheoliadau Pwyllgorau Safonau

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad.html> i well gwybodaeth ychydig daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

(Cymru) 2001 i alw tystion. Mae yna farn, pe bai'r pwyllgor safonau yn cael y pŵer i alw tystion, y gellir ystyried ei fod yn tresmasu ar rôl yr ymchwilyr, h.y. y swyddog monitro a'r Ombwdsmon a bod ei rôl fel penderfynwr yn cael ei chymylu.

Mae rhai rhanddeiliaid hefyd wedi awgrymu bod y sancsiynau presennol sydd ar gael i bwyllgorau safonau yn Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001 yn rhy anhyblyg a/neu ddim yn rhwystr digon cryf. Mae'r sancsiynau presennol yn galluogi pwyllgor safonau i geryddu, atal dros dro neu atal aelod yn rhannol am gyfnod o hyd at 6 mis.

Felly, rydym yn gofyn am farn ar y materion hyn ac mae cwestiwn wedi'i gynnwys yn y cwestiynau ymgynghori isod.

Cwestiynau'r Ymgynghoriad

Cwestiwn 1

Ydych chi'n cytuno y dylid diwygio'r rheoliadau perthnasol sy'n ymwneud â'r Fframwaith Safonau Moesegol i gyd-fynd â'r diffiniadau sy'n ymwneud â nodweddion gwarchoddedig yn Neddf Cydraddoldeb 2010 ac y dylem ddiwygio'r diffiniad o gydraddoldeb a pharch yn adran 7 o Orchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001?

Cwestiwn 2

A ddylai Panel Dyfarnu Cymru (y Panel) allu rhoi Gorchmynion Adrodd Cyfyngedig?

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Cwestiwn 3

A ddylid cael darpariaeth gyfreithiol benodol i alluogi'r Panel i sicrhau bod tystion yn aros yn ddienw?

Cwestiwn 4

Ydych chi'n cefnogi'r newidiadau arfaethedig i'r weithdrefn caniatâd i apelio a amlinellir yn yr argymhelliad hwn? Os nad ydych, pa opsiynau eraill fydddech chi'n eu hawgrymu?

Cwestiwn 5

A ddylid cael pŵer penodol i'r Panel alw tystion i dribiwnlysoedd apêl?

Cwestiwn 6

A ddylid gwneud unrhyw newidiadau i'r drefn ar gyfer cyfeirio penderfyniadau apeliadau yn ôl i bwyllgorau safonau?

Cwestiwn 7

Ydych chi'n cytuno y dylid cael darpariaeth benodol i alluogi cynnal rhan neu'r cyfan o wrandawiadau tribiwnlys yn breifat?

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Cwestiwn 8

Ydych chi'n cytuno y dylid cadw'r gofyniad i roi dim llai na saith niwrnod o rybudd o ohirio gwrandawriad?

Cwestiwn 9

A ddylai ystod ehangach o sancsiynau fod ar gael i'r Panel, ac os felly, beth ddylai'r sancsiynau fod?

Cwestiwn 10a

Ydych chi o blad y diwygiadau arfaethedig i'r broses ar gyfer tribiwnlysoedd achos interim a amlinellir yn yr argymhelliad hwn? Os nad ydych, esboniwch pam.

Cwestiwn 10b

Os ydych chi o blaid y newidiadau i'r broses ar gyfer tribiwnlysoedd achos interim, ydych chi'n cytuno y dylid sefydlu trefniant canolradd, h.y. drwy fyrhau a symleiddio'r broses ar gyfer tribiwnlysoedd achos interim yn Rheoliadau Dyfarniadau gan Dribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim (Cymru) 2001? Os ydych chi, oes gennych chi unrhyw awgrymiadau ynghylch sut y gellid symleiddio'r broses hon o fewn y rheoliadau?

Cwestiwn 11

Oes gennych chi unrhyw sylwadau pellach ar yr argymhellion a wnaethpwyd yng

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Cwestiwn 15

Cyn-gynghorwyr yn eistedd fel aelodau annibynnol o bwyllgorau safonau: Ydych chi'n cytuno y dylid dileu'r gwaharddiad gydol oes ar wasanaethu fel aelod annibynnol ar bwyllgor safonau'r cyngor y cafodd cynghorydd ei ethol iddo? Os ydych chi, beth fyddai'n gyfnod gras addas yn eich barn chi?

Cwestiwn 16

Pwyllgorau safonau galw tystion a sancsiynau: A ddylai pwyllgorau safonau gael y pŵer i alw tystion?

Cwestiwn 17

Ydych chi'n cytuno y dylid newid neu ychwanegu at y sancsiynau y gall pwyllgor safonau eu gosod?

Cwestiwn 18

Pa effeithiau y byddai'n eu cael yn eich barn chi?

Cwestiwn 19

Sut y gellid cynyddu'r effeithiau cadarnhaol a lliniaru'r effeithiau negyddol?

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Cwestiwn 20

Eglurwch hefyd sut rydych chi'n credu y gallai'r diwygiadau arfaethedig gael eu llunio neu eu haddasu er mwyn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg; a pheidio â chael effeithiau andwyol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Cwestiwn 21

Oes gennych chi unrhyw sylwadau eraill yr hoffech eu gwneud ar y materion a godwyd yn yr ymgynghoriad hwn, gan gynnwys ar yr argymhellion hynny yn yr Adroddiad nad oes cwestiwn penodol wedi'i gynnig ynglŷn â hwy?

Sut i ymateb

Cyflwynwch eich sylwadau erbyn **23 Mehefin 2023**, drwy unrhyw un o'r ffyrdd a ganlyn:

- llenwi ein [ffurflen ar-lein](#)
- lawrlwytho, llenwi ein [ffurflen ymateb](#) a'i hanfon ar e-bost at YmatebionYmgynghoriadPenn@llyw.cymru
- lawrlwytho, llenwi ein [ffurflen ymateb](#) a'i phostio i:

Yr Is-adran Polisi Llywodraeth Leol
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Evch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth daraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

CF10 3NQ

Eich hawliau

O dan y ddeddfwriaeth diogelu data, mae gennych yr hawl:

- i wybod am y data personol a gedwir amdanoch chi a'u gweld
- i'w gwneud yn ofynnol inni gywiro gwallau yn y data hynny
- (o dan rai amgylchiadau) i wrthwynebu prosesu neu gyfyngu ar brosesu
- (o dan rai amgylchiadau) i'ch data gael eu 'dileu'
- (o dan rai amgylchiadau) i gludadwyedd data
- i gyflwyno cwyn i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (SCG), ein rheoleiddiwr annibynnol ar gyfer diogelu data.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu cyhoeddi'n gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os hoffech i'ch ymateb aros yn ddienw, [dywedwch wrthym ni](#).

I gael rhagor o fanylion am yr wybodaeth y mae Llywodraeth Cymru yn ei chadw ac am y defnydd a wneir ohoni, neu os ydych am arfer eich hawliau o dan y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data, gweler y manylion cyswllt isod:

Y Swyddog Diogelu Data

Y Swyddog Diogelu Data
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddaraf.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

E-bost: data.protectionofficer@llyw.cymru

Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth

Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth
Wycliffe House
Water Lane
Wilmslow
Cheshire
SK9 5AF

Ffôn : 01625 545 745 neu 0303 123 1113

Gwefan: ico.org.uk

Rheoliad Cyffredinol y DU ar Ddiogelu Data

Llywodraeth Cymru fydd y rheolydd data ar gyfer unrhyw ddata personol a roddir gennych wrth ichi ymateb i'r ymgynghoriad. Mae gan Weinidogion Cymru bwerau statudol y byddant yn dibynnu arnynt i brosesu'r data personol hyn a fydd yn eu galluogi i wneud penderfyniadau cytbwys ynghylch sut y maent yn cyflawni eu swyddogaethau cyhoeddus. Bydd unrhyw ymateb a anfonwch atom yn cael ei weld yn llawn gan staff Llywodraeth Cymru sy'n gweithio ar y materion y mae'r ymgynghoriad hwn yn ymwneud â nhw neu sy'n cynllunio ymgynghoriadau ar gyfer y dyfodol. Pan fo Llywodraeth Cymru yn cynnal dadansoddiad pellach o'r ymatebion i ymgynghoriad, gall trydydd parti achrededig (e.e. sefydliad ymchwil neu gwmni ymgynghori) gael ei gomisiynu i wneud y gwaith hwn. Ni fydd unrhyw waith o'r fath yn cael ei wneud oni bai ei fod yn cael ei wneud o dan gontract. Mae telerau ac amodau safonol Llywodraeth Cymru ar gyfer contractau o'r fath yn nodi gofynion caeth ar gyfer prosesu a chadw data personol yn ddiogel. Er mwyn dangos bod yr

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i well gwybodaeth ymysg eraill.
Tudalen 80

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

ymgyngoriad wedi cael ei gynnal mewn modd priodol, mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi crynodeb o'r ymatebion i'r ddogfen hon. Mae'n bosibl hefyd y byddwn yn cyhoeddi'r ymatebion yn llawn. Fel arfer, bydd enw a chyfeiriad (neu ran o gyfeiriad) yr unigolyn neu'r sefydliad a anfonodd yr ymateb yn cael eu cyhoeddi gyda'r ymateb. Os nad ydych yn dymuno i'ch enw a'ch cyfeiriad gael eu cyhoeddi, rhowch wybod inni yn ysgrifenedig wrth anfon eich ymateb. Byddwn wedyn yn cuddio eich manylion.

Dylech hefyd wybod am ein dyletswyddau o dan ddeddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth. Os caiff eich manylion eu cyhoeddi fel rhan o'r ymateb i'r ymgynghoriad, bydd yr adroddiadau hyn yn cael eu cadw am gyfnod amhenodol. Ni fydd gweddill eich data a gedwir fel arall gan Lywodraeth Cymru yn cael eu cadw am fwy na thair blynedd.

Gwybodaeth bellach a dogfennau cysylltiedig

Rhif: WG47012

Gallwch weld y ddogfen hon mewn [ieithoedd amgen](#). Os ydych am gael y ddogfen mewn fformat gwahanol, [cysylltwch â ni](#).

Efallai na fydd y ddogfen hon yn hollol hygyrch.

Drllenwch ein [datganiad hygrychedd](#) i gael rhagor o wybodaeth.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/ymgyngoriad-ar-argymhellion-yr-adolygiad-annibynnol-or-fframwaith-safonau-moesegol-adroddiad-html> i weld y fersiwn diweddar.

Gwybdaeth am [hawlfraint](#).

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

LLYFRYDDIAETH

Nodir isod yr holl ddeddfiadau diwygio sydd wedi diwygio'r Gorchmynion a'r Rheoliadau y cyfeirir atynt yn y ddogfen ymgynghori.

Dolenni legislation.gov.uk yw'r rhain a byddant yn mynd â chi at y Rheoliadau/Gorchmynion 'gwreiddiol' eto, ond dim ond Gorchmyn Deddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 (Diwygiadau Canlyniadol) (Cymru) 2005 sydd wedi'i ddirymu'n rhannol, ac nid y rheoliad perthnasol (rheoliad 55).

Gorchmyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008

Mae'r Gorchmyn hwn wedi'i ddiwygio gan y canlynol:

1. Rheoliadau Deddf Cymdeithasau Cydweithredol a Chymdeithasau Budd Cymunedol ac Undebau Credyd 2010 (Diwygiadau Canlyniadol) 2014/1815; legislation.gov.uk
2. Gorchmyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2016/84; legislation.gov.uk
3. Rheoliadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (Diwygiadau Canlyniadol a Darpariaeth Drosiannol) (Prif Weithredwyr) 2022/355; legislation.gov.uk
4. Gorchmyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2022/806 legislation.gov.uk.

Gorchmyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001

Mae'r Gorchmyn hwn wedi'i ddiwygio gan y canlynol:

1. Gorchmyn Deddf y Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 (Diwygiadau Canlyniadol) (Cymru) 2005/2929 legislation.gov.uk; a
2. Gorchmyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) (Diwygio) 2022/805 legislation.gov.uk.

Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001

Mae'r Rheoliadau hyn wedi'u diwygio gan y canlynol:

1. Rheoliadau Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (Diwygiadau Canlyniadol) (Cymru) 2005/701 legislation.gov.uk;
2. Gorchymyn Deddf y Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 (Diwygiadau Canlyniadol) (Cymru) 2005/2929 legislation.gov.uk;
3. Gorchymyn Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 (Darpariaethau Trosiannol a Diwygiadau Canlyniadol) 2006/3262 legislation.gov.uk;
4. Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Tribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim a Phwyllgorau Safonau) (Diwygio) (Cymru) 2009/2578 legislation.gov.uk;
5. Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Dirymiadau a Chyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016/85 legislation.gov.uk;
6. Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) (Diwygio) 2022/802 legislation.gov.uk.

Rheoliadau Dyfarniadau gan Dribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim (Cymru) 2001

Mae'r Rheoliadau hyn wedi'u diwygio gan y canlynol:

1. Gorchymyn Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 (Darpariaethau Trosiannol a Diwygiadau Canlyniadol) 2006/62; legislation.gov.uk
2. Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Tribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim a Phwyllgorau Safonau) (Diwygio) (Cymru) 2009/2578 legislation.gov.uk.

ATODIAD 2

Fersiwn gyfredol y Cod Ymddygiad Enghreifftiol

Atodlen i Orchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008, fel y'i diwygiwyd (cyfredol ar 4 Tachwedd 2022)

Y COD YMDDYGIAD ENGHREIFFTIOL

RHAN 1 DEHONGLI

1.—

(1) Yn y cod hwn —

mae “aelod” (“*member*”) yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall; ystyr “aelod cyfetholedig” (“*co-opted member*”), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond—

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno,

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-bwyllgor hwnnw;

ystyr “cofrestr o fuddiannau'r aelodau” (“*register of members' interests*”) yw'r gofrestr a sefydlir ac a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr “eich awdurdod” (“*your authority*”) yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr “awdurdod perthnasol” (“*relevant authority*”) yw—

cyngor sir,

cyngor bwrdeistref sirol,

cyngor cymuned,

(ca) cyd-bwyllgor corfforedig a sefydlir gan reoliadau a wnaed o dan Ran 5 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr “cyfarfod” (“*meeting*”) yw unrhyw gyfarfod —

o'r awdurdod perthnasol,

o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grŵp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990,

ac mae'n cynnwys amgylchiadau pan fo aelod o weithrediaeth neu fwrdd neu swyddog sy'n gweithredu ar ei ben ei hun yn arfer un o swyddogaethau awdurdod; ac

ystyr “chi” (“*you*”) yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

“*registered society*”¹ means a society, other than a society registered as a credit union, which is—

---

¹ Diwygiad gan y Trysorlys na chafodd ei wneud yn Gymraeg yw hwn, felly mae wedi ei adael yn Saesneg am y tro.

(a) a registered society within the meaning given by section 1(1) of the Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014; or

(b) a society registered or deemed to be registered under the Industrial and Provident Societies Act (Northern Ireland) 1969;

(2) Mewn perthynas â chyngor cymuned—

(a) ystyr “swyddog priodol” (“*proper officer*”) yw swyddog o’r cyngor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a

(b) ystyr “pwyllgor safonau” (“*standards committee*”) yw pwyllgor safonau’r cyngor sir neu’r cyngor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â’r cyngor cymuned y mae’n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

RHAN 2 DARPARIAETHAU CYFFREDINOL

2.—

(1) Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â’r cod ymddygiad hwn —

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â’r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3.

Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu —

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys Bwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rwymedigaethau.

4.

Rhaid i chi—

cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) dangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) peidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson; a

(ch) peidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran.

5.

Rhaid i chi —

(a) peidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) peidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6.—

(1) Rhaid i chi—

(a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) adrodd i swyddog monitro eich awdurdod ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r cod ymddygiad hwn;

(ch) peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7.

Rhaid i chi—

yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

peidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio—

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8.

Rhaid i chi —

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan —

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod ar gyfer awdurdodau heblaw cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, a phrif weithredwr yr awdurdod os yw'r awdurdod yn gyngor sir neu'n gyngor bwrdeistref sirol;

(ii) prif swyddog cyllid yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pŵer yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-ffeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9.

Rhaid i chi —

(a) parchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

RHAN 3 BUDDIANNAU

Buddiannau Personol

10.—

(1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r cod ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef —

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynnddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw —

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, registered society², elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusenol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod,

yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

---

² Diwygiad gan y Trysorlys na chafodd ei wneud yn Gymraeg yw hwn, felly mae wedi ei adael yn Saesneg am y tro.

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymeryr â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrn y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11.—

(1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud —

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o

swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf —

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod.

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r cod hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r cod hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12.—

(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw—

(a) yn gysylltiedig—

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;

(v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg lawnamser, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;

(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu bensiwn a ddarperir o dan adran 18 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;

(c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestrriad.

Pwyllgorau Trosolygu a Chraffu

13. –

Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath)—

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14.—

(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (2), (2A), (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ollyngiad gan bwyllgor safonau eich awdurdod —

(a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal—

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod

yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2A) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch gyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig i gyfarfod sy'n ymwneud â'r busnes hwnnw, ar yr amod y caniateir i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod at y diben o wneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, pa un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2B) Pan fyddwch yn cyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig o dan is-baragraff (2A), rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw weithdrefn y caiff eich awdurdod ei fabwysiadu ar gyfer cyflwyno cynrychioliadau o'r fath.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod —

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod pwyllgor trosolwg neu graffu, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod gollyngiad wedi ei roi i chi ar yr amod—

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys —

(aa) manylion y buddiant sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r buddiant sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc) manylion y gollyngiad a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ollyngiad, rhaid i chi ddarparu manylion am y gollyngiad o fewn unrhyw gynrychioliad ysgrifenedig neu lafar o'r fath ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

RHAN 4 COFRESTR BUDDIANNAU AELODAU

Cofrestru Buddiannau Ariannol a Buddiannau Eraill ac Aelodaeth o Gyrrff a Safleoedd Rheoli

15.—Cofrestru Buddiannau Personol

(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl—

(a) i god ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i'ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny'n ddiweddarach), gofrestru eich buddiannau personol, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol a gofrestrwyd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r newid hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

(4) Nid yw is-baragraffau (1), (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(5) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

(6) Pan fyddwch yn datgelu buddiant personol yn unol â pharagraff 11 am y tro cyntaf, rhaid i chi gofrestru'r buddiant personol hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

Gwybodaeth sensitif

16.—

(1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r buddiant hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r buddiant o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod, **neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod** gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("*sensitive information*") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17.—

Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, **neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno.**

RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL Y PWYLLGOR SAFONAU

SYLWER: CYNHELIR SESIWN HYFFORDDIANT FER 30 MUNUD AR GYFER HOLL AELODAU'R PWYLLGOR SAFONAU YN DILYN POB CYFARFOD

SYLWER BOD Y RHAGLEN I'W DOSBARTHU 1 WYTHNOS CYN Y CYFARFOD

DYDDIAD Y CYFARFOD	EITEMAU / MEYSYDD ADRODDIAD	AWDUR YR ADRODDIAD
16 Mehefin 2023	Eitemau Sefydlog –	
	Eitem Sefydlog: Ombwdsmon y Gwasanaethau Cyhoeddus 'Ein Canfyddiadau'	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn Cyfarfodydd	Aelodau annibynnol
	Eitem Sefydlog: Ceisiadau Goddefebau	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitem Sefydlog: Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Safonau	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitem Sefydlog Rhan 2: Trosolwg o Gwynion yn Sir Ddinbych	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitemau Adroddiad –	
	Cymharu Casgliadau Panel Recriwtio'r Pwyllgor Safonau	Lisa Jones (Dirprwy Swyddog Monitro)
	Diweddariad Fforwm Safonau Cenedlaethol	Lisa Jones (Dirprwy Swyddog Monitro)
	Hyfforddiant Cod Ymddygiad - trosolwg o'r ddarpariaeth ar gyfer Cynghorau Sir a Thref, Dinas a Chymuned	Lisa Jones (Dirprwy Swyddog Monitro)
	Adroddiadau Arweinwyr Grwpiau i'r Pwyllgor Safonau	Lisa Jones (Dirprwy Swyddog Monitro)
15 Medi 2023	Eitemau Sefydlog –	
	Eitem Sefydlog: Ombwdsmon y Gwasanaethau Cyhoeddus 'Ein Canfyddiadau'	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn Cyfarfodydd	Aelodau annibynnol
	Eitem Sefydlog: Ceisiadau Goddefebau	Gary Williams (Swyddog Monitro)

	Eitem Sefydlog: Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Safonau	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitem Sefydlog Rhan 2: Trosolwg o Gwynion yn Sir Ddinbych	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitemau Adroddiad –	
	Diweddariad Fforwm Safonau Cenedlaethol	Lisa Jones (Dirprwy Swyddog Monitro)
1 Rhagfyr 2023	Eitemau Sefydlog –	
	Eitem Sefydlog: Ombwdsmon y Gwasanaethau Cyhoeddus 'Ein Canfyddiadau'	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn Cyfarfodydd	Aelodau annibynnol
	Eitem Sefydlog: Ceisiadau Goddefebau	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitem Sefydlog: Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Safonau	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitem Sefydlog Rhan 2: Trosolwg o Gwynion yn Sir Ddinbych	Gary Williams (Swyddog Monitro)
	Eitemau Adroddiad –	
	Diweddariad Fforwm Safonau Cenedlaethol	Lisa Jones (Dirprwy Swyddog Monitro)

Eitemau i'w hystyried yn y dyfodol

Cyfarfod i'w Gadarnhau	Cydygyfarfod gyda Chynghorau Cymuned, Dinas a Thref	
	Adolygiad o faint a chyfansoddiad y Pwyllgor Safonau	Ychwanegwyd gan y Pwyllgor ar 28/10/22
	Monitro'r trefniadau Gweithio'n Rhanbarthol	Ychwanegwyd gan y Pwyllgor ar 02/12/22

Yn rhinwedd Paragraff(au) 12, 13 Rhan 4, Atodlen 12A
Deddf Llywodraeth Leol 1972.

Document is Restricted

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Yn rhinwedd Paragraff(au) 12, 13 Rhan 4, Atodlen 12A
Deddf Llywodraeth Leol 1972.

Document is Restricted

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag